

NAPILÓ

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Előadás a megyei politikai akadémián

Az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottsága által szervezett megyei politikai akadémia soron következő előadását február 24-én, csütörtökön 14 órai kezdettel tartják Debrecenben, ezúttal nem a szokott helyen, hanem a Bartók teremben. A megye különféle területeiről érkező párt-, állami, társadalmi, gazdasági vezetőknek, vezető propagandistáknak, a politikai akadémia hallgatóinak Lakatos Ernő, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága agitációs és propagandaosztályának vezetője tart előadást időszerű ideológiai és művelődéspolitikai kérdésekről.

A magyar-szovjet barátsági napok eseményei

Fórumok, kiállítások, filmvetítések

A Hazafias Népfront Hajdú-Bihar megyei és Debrecen városi Bizottsága által a Szovjet Kultúra és Tudomány Házával közösen rendezett, ez évben nyolcadik alkalommal sorra kerülő magyar-szovjet barátsági napok keretében pénteken délelőtt az utazási irodák fórumát rendezték meg Debrecenben, a városi tanács vb-termében. E fórumon, amelyen megjelent J. Proncsenko, a Szovjetunió debreceni főkonzulátusának konzulja is, a debreceni utazási irodák vezető munkatársainak kérdéseire G. M. Adjanec, a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Idegenforgalmi Főhivatal magyarországi képviselője és V. Sz. Grinkevics, az Aeroflot magyarországi kereskedelmi képviselője válaszoltak. A fórum résztvevői érdekes eszmecsere folytattak a szovjet és magyar utazási irodák együttműködéséről.

Délelőtt 11 órakor a Margit téri Általános Iskolában szovjet Ukrajnát bemutató kiállítást nyitott meg J. Proncsenko konzul, ezt követően elbeszélgetett a gyerekekkel, és az úttörők filmről is megtekintették a szovjet pionírok életét. Ugyancsak 11 órakor a Békessy Béla utcai Általános Iskolában kiállítás nyílt, amely a Szovjetunió természetvédelmi körzeteit mutatja be. Ezt Sz. Raevszkij, a Szovjetunió debreceni főkonzulátusának alkonzulja nyitotta meg.

Délután fél 3-kor a Magyar Gördülőcsapág Művei szociális-kulturális intézményében nyílt kiállítás, amely a Szovjetunió gépkocsiiparát reprezentálja. E megnyitón és az ezt követő gazdasági fórumon (amelyen a szovjet-magyar műszaki együttműködésről tárgyaltak) jelen volt Kraszarm Ivanovics Ivanov, a Szovjetunió debreceni főkonzulátusának főkonzulja és Körtvélyesi Gyula, a Debrecen városi pártbizottság titkára is. A kiállítást Behun Iván, a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza osztályvezetője nyitotta meg, ő vezette a fórumot is.

Délután 3 órakor nyitották meg az ifjúságpolitikai központban az *Évszázadokkal felérő út* című fotókiállítást. Ezt követően Békéért, biztonságért címmel politikai fórum kezdődött. A kiállítást és a fórumot Capovics Árpád, a Szovjet Tudomány és Kultúra Háza osztályvezetője nyitotta meg és vezette, J. Proncsenko konzul jelenlétében. A fiatalok nagy érdeklődése mellett az ifjúságpolitikai klubban a moszkvai olimpia sporteseményeit bemutató filmeket vetítettek.

Vánca Jenő felszólalása

ZÁRSZÁMADÁSOK

A nehéz körülmények ellenére: harmadik legjobb év a Bihar Népeben

Közel 600 tsz-tag vett részt a komádi kultúrházban megtartott zárszámadási közgyűlésen, amelyet tegnap, pénteken tartott a Bihar Népe Termelőszövetkezet. A tagságot és a vendégeket — köztük Vánca Jenő mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter, Tóth Imrét, a megyei pártbizottság titkárát, Miskolczi Jánost, a berettyóújfalui járási városi pártbizottság első titkárát, dr. Szabó Imrét, a megyei tanács elnökét, Feld Györgynét, a berettyóújfalui járási hivatal elnökét, Czékány Imrét, a megyei tsz-szövetség titkárát, helyettesét — Kovács Antal, a szövetkezet elnökhelyettesét — József József tsz-elnök adott számot az alapszabály-módosításokról és a szövetkezet elmúlt évi eredményeiről.

Az ágazatokról szólva a következőket mondta a szövetkezet elnöke: a növénytermesztés hozamai nőttek, javult a költségsszint, így a jövedelmezőség is. Az viszont figyelmeztető, hogy az egyes növények eredménye igen szélsőséges. Tény az is, hogy a több mint 64 mázsás kukorica-termesztés átlagban ilyen eredményessé az ágazatban (Ezen a vidéken ez igen jó eredménynek számít.) Azt is tudjuk viszont, hogy ebben az ágazatban van a legtöbb lehetőség az eredményjavításra lényeges költségcsökkentés nélkül.

A melioráció az a téma, amely Komádiiban nem hagyható számon kívül. A jövő szempontjából jó alap, hogy már eddig is több mint 1000 hektár alagsóvetett területük van, amelynek fontosságát és lehetőségét éppen az elmúlt év bizonyította: az alagsóvetett kukorica például 80 mázsás termést adott, 860 hektár átlagában.

Az állattenyésztés, kulcs szerepet játszik a szövetkezet életében. Ismeretes, hogy a növénytermesztés hozam- és árbevételkieiséit (amelyek elsősorban az ismétlődő belvizek miatt keletkeztek) az állattenyésztés, főleg a baromfiágazat mérsékelte. Eppen ezért tudatosan úgy alakították az arányokat, hogy az állattenyésztés legyen a nagyobb. (Éppen ezért, mert tudatában voltak és vannak a növénytermesztés szélsőségesének.) Nagy erőfeszítése árán bár, de az ágazat összességében 8 százalékkal növelte hozamát.

Az elmúlt évi jó eredményekhez a melléküzem-

(Folytatás a 2. oldalon)

A szovjet gépkocsiipart bemutató kiállítás megnyitása

Mérlegben a társadalombiztosítási munka

Ülést tartott az SZMT

Február 18-án délelőtt került sor a Szakszervezetek Hajdú-Bihar megyei Tanácsának soron következő ülésére, amelyen részt vett Palotai Károly, a Szakszervezetek Országos Tanácsának elnöke és dr. Nagy Károlyné, a Szakszervezetek Országos Tanácsa Társadalombiztosítási Főigazgatóságának általános elnökhelyettese.

A tanácskozáson három napirendi pont megbeszélését tűzték ki célul. Megtárgyalták az SZMT társadalombiztosítási bizottságának munkáját és a társadalombiztosítási tanácsok mozgalmi, jogorvoslati tevékenységét, s körvonalazták a további feladatokat. A téma előadója Zsuronits Sándorné, az SZMT titkára volt. Ezt követően Szendi Sándor vezető titkár tette meg az SZMT ez évi munkaprogramjára és az első felévi üléstervről vonatkozó javaslatát. A javaslat elfogadása után Dankaházi János titkár tájékoztatta a résztvevőket az SZMT-nek a két ülés közötti időszakban végzett munkájáról.

A tanácskozáson legfontosabb, s legrészletesebb tömeget érintő feladata a társadalombiztosítási munka mérlegelése volt. A beszámoló megállapította, hogy meggyőzően tovább javult az emberek tevékenység. A társadalombiztosítási bizottság munkáját a tervszerűség és a törvényesség betartása jellemzi. A korábbinál kevesebb a kivétel, a társadalombiztosításban a tanácsok tevékenységében is. Többségük eredményesen munkálkodott az üzemezszerűre vonatkozó határozatok megvalósításán. Meggyőzően 577 ezer a biztosított emberek száma, köztük 91 ezer a nyugdíjas. A nyugdíjfelbecsülési szakbizottság 1982-ben összesen 694 vitás ügyet tárgyalt, s az eddigiekénél körültekintőbben járt el. A korábbinál nagyobb számú (269) — részben vagy egészben teljesítő — határozatot hozott. Több felszólaló észrevételre a jogorvoslat hiányosságait, s ennek javítását — sok más teendő mellett — egyik feladatként jelölte meg.

Újabb hóakadályok Győr-Sopron megyében

Pénteken napközben csak átmenetileg javultak meg a közlekedési feltételek Győr-Sopron megyében. A kora délutáni órákban Csorna, Mosonmagyaróvár, Fertőszentmiklós térségében ismét felerősödött a szél, s újabb hóakadályok keletkeztek. A hófúvás miatt a mellékutakat tisztító gépeket vissza kellett vonni a főútvonalakon keletkezett új hóakadályok elhárítására. Így például nehéz helyzet alakult ki a 85-ös és 86-os főútvonalak egyes szakaszain. Ide, valamint a Győrtől délre vezető 83-as, 82-es főutakra jelentős erőket vontak össze. Ugyancsak megerősített gépláncok biztosítják az M1-es út forgalmát Győr és az országhatár között.

A nap folyamán az egyik Hanság széli faluból hókecskékkel juttattak el betéteket a csornai körhözba.

A délutáni órákban újabb gépeket vezényelt az utakra a győri közúti igazgatóság. A délutáni órákban újabb gépeket vezényelt az utakra a győri közúti igazgatóság. A délutáni órákban újabb gépeket vezényelt az utakra a győri közúti igazgatóság. A délutáni órákban újabb gépeket vezényelt az utakra a győri közúti igazgatóság.

Mennyit ér a KISZ-védnökség?

Tájéraztekezlet a húsprogramvédnökségről

A KISZ Központi Bizottság húsprogramvédnökségének operatív bizottsága, a KISZ Hajdú-Bihar megyei Bizottsága és a megyei Állatforgalmi és Húsiipari Vállalat KISZ-bizottsága közös szervezésében február 18-án kettőnapos tájéraztekezlet kezdődött. A rendezvényen elhangzó előadásokkal és konzultációkkal, a kormányprogram és a KISZ-védnökség részleteiből és napi feladatokra vonatkozó ismertetésével segítik elő a rendezők, hogy a húsprogramban négy megyében (Borsod, Szabolcs, Békés és Hajdú) részt vevő vállalatok téveszk KISZ-szervezetei helyi vállalataikat a realitásoknak megfelelően tervezék, és így hatékonyan járuljanak hozzá a gazdasági munka tervezéséhez, végzéséhez ezen a téren.

A péntek délelőtt 10 órakor kezdődött tanácskozáson Herczku Mária, a Hajdú-Bihar megyei Állatforgalmi és Húsiipari Vállalat KISZ-titkára köszöntötte a résztvevőket, majd dr. Szórádi Sándor, a KISZ Hajdú-Bihar megyei Bizottságának első titkára, a KISZ-védnökség politikai jelentőségét mondott. „A védnökségi munkát fel kell pezsdíteni azzal a mindennapi tudattal, hogy az egész védnökség annyit ér, mint amennyi az egyes KISZ-alapszervezetekben ebből realizálódik” — mondotta.

„A kormányprogram VI. ötéves tervi célkitűzései, különös tekintettel az 1983. évi feladatokra” címmel Öcsöd Gyula, a MEM főosztályvezetője tartott előadást, mely az utána a konzultáción részt vevő KISZ-es fiatalok kérdéseire adott válaszokkal is bővült.

A kitűnő termelési eredmények mellett ma már a hústermelésben is a termelési hatékonyság és a belső arányokra kell legfőképpen ügyelni, hogy ne akkor kerüljenek fel a húsprogramba, amikor annak alacsony az ára — emelte ki egyik tanulságként az előadó. Hasonlóképpen utalt a kájukat.

Az állattenyésztés, kulcs szerepet játszik a szövetkezet életében. Ismeretes, hogy a növénytermesztés hozam- és árbevételkieiséit (amelyek elsősorban az ismétlődő belvizek miatt keletkeztek) az állattenyésztés, főleg a baromfiágazat mérsékelte. Eppen ezért tudatosan úgy alakították az arányokat, hogy az állattenyésztés legyen a nagyobb. (Éppen ezért, mert tudatában voltak és vannak a növénytermesztés szélsőségesének.) Nagy erőfeszítése árán bár, de az ágazat összességében 8 százalékkal növelte hozamát.

Az elmúlt évi jó eredményekhez a melléküzem-

(Folytatás a 2. oldalon)

Ünnepség a magyar-szovjet barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés aláírásának 35. évfordulója alkalmából

A magyar-szovjet barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés aláírásának 35. évfordulójáról emlékeztek meg pénteken a Danuvia Gorkij Művelődési Központjában tartott ünnepségen. A nagygyűlésen a Magyar-Szovjet Baráti Társaság munkahelyi tagcsoportjainak, valamint a fővárosi nagyüzem dolgozóinak több mint 600 képviselője vett részt.

Az elnökségben foglalt helyet **Óvári Miklós**, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, **Marjai József**, a Minisztertanács elnökhelyettese, **Puja Frigyes** külügyminiszter, valamint **Nyikolaj Danyilin**, az MSZBT elnökhelyettese, a Szovjet-Magyar Baráti Társaság hazánkban tartózkodó küldöttségének vezetője, továbbá **Nyikolaj Sevkun** altábornagy, az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet déli hadseregcsoport politikai csoportfőnöke.

Elhangzott a magyar és a szovjet himnusz, majd **Bíró Gyulának**, az MSZBT főtitkárának megnyitója után **Apró Antal**, a társaság elnöke lépett a szónoki emelvényre. Ünnepi beszédében kiemelte: a barátsági szerződés aláírásának nagy jelentőségű eseményével a magyar nép — történelme során először — olyan szövetség tagja lett, amely a leghaladóbb társadalmi célokat tűzi maga elé, amely a nemzetek békés együttműködésében látja megvalósulni világpolitikai céljait, amely a szabad és egyenrangú államok önkéntes és kölcsönös együttműködésére, támogatására épül.

Az ünnepségen felszólalt **Vlagyimir Bazovszkij**, a Szovjetunió magyarországi nagykövete is. Kiemelte: az 1948. február 18-i szerződés tükrözte a szovjet-magyar kapcsolatokban bekövetkezett gyökeres változásokat, fontos szerepet játszott az országaink közötti új, igazi testvéri kapcsolatok kialakításában. Ma megbonthatatlán testvéri barátság, sokoldalú együttműködés jellemzi kapcsolatunkat, amelyek szilárd alapokra épülnek.

Az ünnepi beszédek követően a déli hadseregcsoport és a KISZ Központi Művelődési Központja, a Rajkó-zenekar, valamint neves hazai előadóművészek magyar, orosz, és szovjet versekből, dalokból, zeneszámokból összeállított műsorral köszöntötték az évfordulót. Az ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget.

Az ünnepségen felszólalt **Vlagyimir Bazovszkij**, a Szovjetunió magyarországi nagykövete is. Kiemelte: az 1948. február 18-i szerződés tükrözte a szovjet-magyar kapcsolatokban bekövetkezett gyökeres változásokat, fontos szerepet játszott az országaink közötti új, igazi testvéri kapcsolatok kialakításában. Ma megbonthatatlán testvéri barátság, sokoldalú együttműködés jellemzi kapcsolatunkat, amelyek szilárd alapokra épülnek.

Az ünnepi beszédek követően a déli hadseregcsoport és a KISZ Központi Művelődési Központja, a Rajkó-zenekar, valamint neves hazai előadóművészek magyar, orosz, és szovjet versekből, dalokból, zeneszámokból összeállított műsorral köszöntötték az évfordulót. Az ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget.

Zárszámadások

Szavaz a tagság

(Folytatás az 1. oldalról)

ágak is nagymértékben hozzájárulnak, csakúgy, mint a háztáji ágazat.

A közgyűlésen felszólalt **Váncsa Jenő** miniszter is. Mindenekelőtt átadta a megyei, a járási párt- és tanács szervek, illetve a minisztérium üdvözlését, a tsz tagságának. Ezután röviden országos helyzetképet adott. A magyar mezőgazdaság sokrétűen és sokszínűen járult hozzá a népgazdasági célkitűzésekhez — mondta a miniszter. A legfontosabb az, hogy az élelmiszertermelés ismét magasabb színvonalon sikerült megvalósítanunk, s az áruellátás kiegyensúlyozott volt. Javult az egy lakosra jutó fogyasztás is. Tehát zavar-

tanul tudtuk biztosítani az ország népének élelmiszerigényét, sőt növeltük a kínálatot, ugyanakkor többet is vittünk ki.

Az idei esztendőben hasonló feladatok várnak a népgazdaságra, ezen belül a mezőgazdaságra is. A fizetőképességünk továbbra is meg akarjuk őrizni, de tovább akarjuk javítani a belső ellátást. Ugyanakkor az exportunkat 10 százalékkal szándékozunk javítani.

— Az 1982-es jó évről meg kellett dolgozni mindenütt, így a komádi Bihar Népében is — mondta **Váncsa Jenő**. — Az eredményeket, amelyeket e mostoha vidéken, de az ország mezőgazdaságában jelentős szerepet játszó Hajdú-Bi-

harban is elértek, nagyra becsüljük, s ez az eredmény egyértelműen a párt helyes agrárpolitikáját tükrözi.

Külön kiemelte a miniszter azt, hogy a Bihar Népé Tsz-ben nagyon jó a tagság és a vezetőség kapcsolata, viszonya, amely az újabb feladatok megoldásának egyik legfontosabb pillére.

A zárszámadási közgyűlésen **Szabó Lajos** termelési főmérnök ismertette az 1983. évi tervet, amelyet a tagság — a zárszámadási beszámolóval együtt — elfogadott.

A közgyűlésen a tagság új vezetőségi tagokat is választott, majd kitüntetések és jutalmak átadásával ért véget a szövetkezeti zárszámadási közgyűlése.

Fogadás Moszkvában

Moszkva, 1983. február 18. (MTI) — **Rajnai Sándor**, az MSZMP KB tagja, hazánk moszkvai nagykövete pénteken fogadást adott a magyar-szovjet barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés aláírásának 35. évfordulója tiszteletére.

A moszkvai magyar nagykövetségen rendezett fogadáson megjelent **Mihail Gorbacsov**, az SZKP KB Politikai Bizottságának tagja, a KB titkára, **Ivan Kapitov**, az SZKP KB titkára, **Ivan Poljakov**, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnökhelyettese, **Alekszej Antonov**, a Szovjetunió miniszterelnök-helyettese, valamint **Viktor Malcev**, a Szovjetunió külügyminiszterének első helyettese.

Jelen voltak a Szovjetunió több minisztériumának vezetői, a szovjet hadsereg tábornokai, a Szovjet-Magyar Baráti Társaság központi vezetőségének tagjai, a Szovjetunió társadalmi és kulturális életének kiemelkedő személyiségei.

Dushek Lajosné alelnök vezetésével részt vett a fogadáson az MSZBT küldöttsége is, amely a Szovjet-Magyar Baráti Társaság megalakulásának 25. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségekre érkezett Moszkvába.

Részvétávirat

Az MSZMP Központi Bizottsága táviratban fejezte ki részvétét a Libanoni Kommunista Párt Központi Bizottságának **Nicolas Saui**, a párt elnöke elhunytá alkalmából. (MTI)

Szovjet olaj

Budapesten pénteken **Rusasz István**, a MINERALIM-PEX Kúterkedelmi Vállalat és **Vlagyimir Morozov**, a Szovjetnyeftyeksport Szovjet Kúterkedelmi Egyesülés vezérigazgatója aláírta az ideai szovjet kőolaj- és kőolajtermék-szállítási szerződéseket. Ezek szerint a Szovjetunióból az ideán érkező kőolaj és kőolajtermékek értéke meghaladja a 31 milliárd forintot, ami több mint egynegyede a Szovjetunióból származó összes magyar importtermék értékének.

Az aláírásnál jelen volt **Viktor Ocseretin**, a Szovjetunió magyarországi kereskedelmi képviselője. (MTI)

Bécsi kiütkeresés

Tizedik éve tárgyalnak Bécsben a közép-európai fegyveres erők a fegyverzet kölcsönös csökkentéséről. Amikor megkezdődött a maratoni eszmecsere, a maihoz képest kedvező légkör uralkodott a világhoz. Enyhülésről, kölcsönös bizalomról, leszerelésről, békés együttműködésről, mint akkoriban.

Azóta változott a helyzet. Bonyolult, feszült világban élünk, s ilyen körülmények között a bécsi tárgyalóteremben nem történt említésre méltó előrehaladás. Azt viszont senki nem vitathatja, hogy az osztrák fővárosban immár 330. plenáris üléséhez érkezett fontos fórum a kelet-nyugati párbeszéd nélkülözhetetlen része.

Csütörtökön a szovjet nagykövet új, átfogó javaslatot terjesztett elő a tárgyaláson közvetlen státtussal résztvevő négy szocialista ország nevében. A szovjet, lengyel, NDK-beli és csehszlovák indítvány értelmében a jelenlegi haderőállomány létszámától függetlenül mind a NATO, mind a Varsói Szerződés 900-900 ezer főre csökkentené a fegyveres erők létszámát a térségben. Ezenkívül — a jószándék igazolásul — a Szovjetunió és az Egyesült Államok még az idén egy-egy meghatározott csapattestet kivonna Közép-Európából. Ezt követően a bécsi tárgyaláson közvetlen státtussal rendelkező államok befagyasztanak haderejüket és fegyverzetüket szintjét, mindaddig, amíg sikerül megállapodni egy átfogó haderőcsökkentés második szakaszáról.

Számos szocialista és nyugati javaslat után tehát egy újjal gyarapodott a bécsi előterjesztések száma. Elemiben sok olyan friss vonásra bukkanhatunk, amely némileg közelíti a korábbiakhoz, akár a NATO-tagállamok, akár a VSZ indítványait vesszük szemügyre. Így van ez rendjén: nagy horderejű kérdésekben csakis kompromisszumokkal lehet eljutni a kölcsönösen elfogadható, a biztonságot valamennyi fél számára szavatoló megállapodásig.

Bécsben a legtöbb vitát eddig a létszámadatokról váltották ki. A NATO előterjesztései 90 ezer főnyi saját csökkentéssel szemben rendszerint körülbelül háromszor annyi kivonást követeltek a Varsói Szerződéstől. Csak hogy a közép-európai erőegyensúly fenntartása nem tűr ilyen egyenlőtlenséget. A fegyveres erők létszámának egyenlő szinten történő befagyasztása mindenképpen elősegítené a további lépéseket mind a hadi, mind a fegyverzet csökkentése irányában.

Persze gyökeres fordulatot máról holnapra aligha várhatunk Bécsben. Az ott tárgyaló szakértők nem függetleníthetik magukat olyan meghatározó tényezőktől, mint a szovjet-amerikai kapcsolatok alakulása. Genfben és Madridban összesen három fórumon folyik a bécsivel egyidejűleg fontos tanácskozás, ugyancsak lényeges leszerelési kérdésekről. Talán nem túlzás, ha azt mondjuk: amíg a kölcsönös bizalom légkörét Washington részéről minduntalan újabb és újabb provokációk érik, addig a párhuzamosok csak a végtelenben találkozhatnak.

Csak hogy Európának — és a világnak — nincs végtelen sok ideje a fegyverkezési hajszára megállítására. Ezért üdvözlük ma a realista európaiak a Varsói Szerződés új ajánlatát.

Gyapay Dénes

Mérlegen az elmúlt esztendő

Közlekedésbiztonsági tanácsülés Berettyóújfaluban

A Berettyóújfalui városi és járási Közlekedésbiztonsági Tanács a Berettyóújfalui járási Hivatal nagytermében tartotta meg ülését február 17-én délelőtt.

Az ülés két napirendi ponttal foglalkozott: elsőként megvitatták **Simon László**, a Berettyóújfalui városi és járási Közlekedésbiztonsági Tanács elnökének írásban előterjesztett, illetve szóban kiegészített beszámolóját a tanács 1982-ben végzett munkájáról. Ugyancsak a napirendi pont témakörébe volt az ideai feladatok megbeszélése.

A terjedelmes beszámolóból csupán néhány fontos tény ragadunk ki. Összességében megállapítható, hogy a járás közlekedésbiztonságának javuló tendenciát mutat, de — egybevetve — a közlekedés területén nagy figyelmet kell fordítanunk arra, hogy a járáson áthaladó

47. számú fő közlekedési útvonal Berettyóújfalun átvezető szakasza baleseti szempontból igen veszélyes. (Ezen az úton a negyven közlekedési balesetből húsz Berettyóújfaluban történt.)

A tanácshoz tartozó öt nagyközségi közlekedésbiztonsági bizottság megszervezését a forgalombiztonsági üzemi csoportok kivételével befejezték, tekintettel egyébként a járási közlekedésbiztonsági tanács tanácskozó testületének negyvenöt szervi képviselője van, huszonhárom helyen működik forgalombiztonsági csoport. A jövőben értékelő, elemző csoportok, oktatási-nevelési bizottságok, forgalomszervezési, javaslattevő csoport létrehozását tervezik.

Az ülésen végeztek átadták a **Vezess biztonságosan!** versenymozgalmat díjait.

Debrecenben

Csütörtökön tartotta ideai plenáris ülését a Debrecen városi, járási Közlekedésbiztonsági Tanács a TITASZ székében. **Dr. Rácsay Lajos** alezredes, debreceni városi, járási rendőrkapitány, a KBT elnöke a megjelentek üdvözlése után szóban fűzött kiegészítést az elmúlt évi munkát taglaló írásbeli anyaghoz.

E két dokumentumból kiderült, hogy az elmúlt évben a közlekedési balesetek száma nem nőtt a növekvő forgalom ellenére, sőt minímális csökkenést tapasztalhatunk. Így eredményesnek mondható az elmúlt évi megelőző munka és a rendőri intézkedések hatása. Ugyanakkor még mindig vannak Debrecenben és a debreceni járás területén tennivalók. Például abban, hogy ne legyenek olyan kiemelkedően balesetveszélyes utak a városban, mint amilyen a Szabadság

útja, ahol 27, a Diószegi út, ahol 19, s a Böszörményi út, ahol 11 személyi sérüléses közlekedési baleset volt.

A beszámoló részletesen bemutatta azt a sokrétű munkát, amelyet a közlekedésbiztonsági tanács végzett. A felszólalók tovább árnyalták az erről alkotott képet. Többen dicsérték azt a munkát, amelyet a MOKÉP fejt ki a megelőzésben.

Kollár János ezredes, megyei rendőr-főkapitány, az MKBT elnöke hozzászólásában megdicsérte a városi, járási KB-t, mondván: Abban, hogy a megyei szervezet az OKBT-től igen kedvező értékelést kapott, nagy szerepe volt a Debrecen városi, járási Közlekedésbiztonsági Tanácsnak is.

Az ülésen ezek után megvitatták az ideai munkatervet, s ismertették a közlekedésbiztonsági verseny győzteseit és helyezetteit.

A Dán KP képviselőinek látogatása

Az MSZMP Központi Bizottságának meghívására február 14-18. között hazánkban tartózkodott **Ib Nörtund**, a Dán Kommunista Párt Politikai Bizottságának tagja és **Jörn Christensen**, a Központi Bizottság titkárságának tagja, a külügyi osztály vezetője.

A Dán KP képviselőivel megbeszélést folytatott **Várkonyi Péter**, az MSZMP Központi Bizottságának titkára, **Szűrs Máttyás**, a KB külügyi osztályának vezetője és **Huszár István**, a Társadalomtu-

dományi Intézet főigazgatója, a Központi Bizottság tagjai, továbbá **Ballai László**, a KB osztályvezetője. A dán vendégek látogatást tettek Heves megyében, ahol párt- és gazdasági szervezetek tevékenységével ismerkedtek.

A szíves, elvtársi légkörű találkozókon véleménycserére került sor a nemzetközi élet, a kommunista és munkásmozgalmak időszerű kérdéseiről, valamint az MSZMP és a Dán KP internacionalista együttműködése elmélyítésének további lehetőségeiről. (MTI)

MSZBT-SZMBT együttműködés

MOSZKVA, 1983. február 18. (MTI) — **Vaszilij Sztigranov**, az OSZSZSZK kulturális miniszterének helyettese, a Szovjet-Magyar Baráti Társaság vezetősége első elnökhelyettese, valamint **Dushek Lajosné**, az MSZMP KB tagja, a Magyar Nőszövetség elnöke, a Magyar-Szovjet Baráti Társaság alelnöke írta alá pénteken Moszkvában a két baráti társaság 1983-ra szóló együttműködési jegyzőkönyvét. Az MSZBT küldöttsége a Szovjet-Magyar Baráti Társaság megalakulásának 25. évfordulója

alkalmából rendezett ünnepségekre érkezett Moszkvába.

A jegyzőkönyv aláírását követő rövid ünnepségen **Vaszilij Sztigranov** és **Dushek Lajosné** hangsúlyozta, hogy a két baráti társaság együttműködése és tevékenysége eredményes és jó, de ebben a munkában is lehet még fejlődést elérni.

Mint a szónokok elmondották, 1983-ban a két baráti társaság munkájának fő hangsúlyát az ifjúság körében folytatott tevékenységre kívánja helyezni.

Segély Ecuadornak

A Magyar Vöröskereszt gyógyszerekből és tápszerekből álló küldeményt indított útnak Ecuadornak, az árvíz-károsultak megsegítésére. (MTI)

Kitüntetés

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa **Rátónyi Róbert** érdemes művészek sokoldalú művészi munkássága elismeréseként, 60 születésnapja alkalmából a Munka Erdemrend arany fokozatát adományozta. (MTI)

Folytatódottak a diplomáciai tárgyalások a libanoni válság rendezése érdekében. A libanoni, az amerikai és az izraeli tárgyalódelegáció tagjainak legutóbbi ülése az izraeli Natanyában. (Telefótó — AP — MTI — KS)

"A tan nem le minde"

— A műhelyben idősebb szakmunkások, de ennek ellen gyünk egymással — helyirodában Papp Gyos, aki tavaly ny szakmunkás-bizonyít pedig a Szellőző Mű nási gyáregységének. Három év alatt az lehet mindent me ség van a szakmai

— Harmadéves kiadják a gyerekek együtt dolgozunk Szabó Zsigmond, generációt képvisel ben. — Megszokták nincs sok baj velük végzés után is vissz

— Azért akad ké — bővíti a képet aki ugyancsak régi nak. — Nem mind szik úgy, ahogy e lük.

Lakatos Imre a S számú hajdúnáná nek főmérnöke. H osztásánál fogva munkásképzés ügy kások beilleszkede

— A magunk ál munkásokra alapo — kezdi az alapít ben a vállalat po vizsont a kénszve Hiszen az az igazs tolonganak a kapu vasipari szakmunk longának is, a lyos adókkal meg aligha engedné tudásért kellő hor mesterek alkalm

De hallgassuk t kót.

— Jó hírű tanm gyerekek megállj szakmai versenyek mondanom azt is, mely szerint fenn a szakmunkásképz

Lakatos Imre n lemenyét.

— Az az érzése vált a tananyag, a vel csak kezegek ügyi elméletek ki sérletek végrehaj sze elmondták m tási rendszerünkt kább a szakmunk három év alatt v iskola kellőképpé hogy megállja a ban. Embertől és gően kell még e munkásképző ut tékü szakmunkás ember.

— Mit szólnak bek, akik maguk oklevéllel útjára

— Kár lenne ható bizonyos e szűnk érveket s bizonyítására, h náknak fontos a fiat tása, az iskola é ismeretek pótlás telen a propagat len, hogy nem is tatása.

Mit mondanak szakmai felkész Papp Gábor soron megegyez

— Nagyon ke műhelyben el t műhelyben má nyek, a mester megtanulni, ell Hamari Sánd gályos, és ugya kapott oklevele

— Bizonyos amelyekre szin günk van, ne eléggé az iskol léma: nincs ös lati és az elmé

Sallai Sándor látával tud ós telményeket és

— Az biztos, kők elméletleg

"A tanműhelyben nem lehet mindent megtanulni"

A műhelyben 10-15 évvel idősebb szakmunkások közé kerültem, de ennek ellenére jól megvagyunk egymással — mondja a műhelyrodában Papp Gábor esztergályos, aki tavaly nyáron szerzett szakmunkás-bizonyítványt, azóta pedig a Szeplő Művek hajdúházi gyáregységének dolgozója. — Harom év alatt az iskolában nem lehet mindent megtanulni, szükség van a szakmai segítségre.

Harmadéves korukban már kiadják a gyerekeket az üzembe, együtt dolgozunk — teszi hozzá Szabó Zsigmond, aki az idősebb generációt képviseli a beszélgetésben. — Megszokják a környezetet, nincs sok baj velük, legtöbbjük végzés után is visszajön.

Azert akad köztük tekerő is — bővíti a képet Sallai Sándor, aki ugyancsak régi lakatos a gyárnak. — Nem mindegyikük igyekszik úgy ahogy elvárhatnánk tőlük.

Lakatos Imre a Szeplő Művek 2. számú hajdúházi gyáregységének főmérnöke. Helyzetéről, beszállásáról fogva jól ismeri a szakmunkások ügyét, a fiatal munkások beilleszkedésének gondjait.

A magunk által képzett szakmunkásokra alapozzuk a jövőnkét — kezdi az alapvetéssel, amely részben a vállalat politikáját, részben viszont a kényszerűséget tükrözi. Hiszen az az igazság, hogy nemigen telőnának a kapu előtt jól képzett vasipari szakmunkások, de ha telőnának is, a bérszínvonal súlyos adókkal megerősített korlátja aligha engedné a tapasztalatért, tudásért kellő honoráriumot váró mesterek alkalmazását.

De hallgassuk tovább a főmérnököt.

Jó hírű tanműhelyünk van, a gyerekek megállják a helyüket a szakmai versenyeken. De meg kell mondanom azt is, hogy nekem személy szerint fenntartásaim vannak a szakmunkásképzéssel szemben.

Lakatos Imre nem titkolja a véleményét.

Az az érzésem, hogy holtá vált a tananyag, a gyerekek jórészt csak közelebről tanulnak tanügyi elméletek kipróbálásához, kísérletek végrehajtásához. Ezt persze elmondhat más sokan az oktatási rendszerünkkel, maradjunk inkább a szakmunkásképzésnél. A három év alatt nem készíti fel az iskola kellőképpen a tanulókat arra, hogy megállják a helyüket a munkahelyen. Embertől és munkahelytől függetlenül kell még egy-két év a szakmunkásképzés után, amíg teljes értékű szakmunkássá válik a fiatal ember.

Mit szólnak ehhez az idősebbek, akik maguk közé veszik a friss oklevéllet útjára engedett embert?

Kár lenne tagadni: tapasztalható bizonyos ellenállás. Igyekszünk érveket sorakoztatni annak bizonyítására, hogy mindannyiunknak fontos a fiatalok nevelése, tanítása, az iskola által át nem adott ismeretek pótlása. Nem eredménytelen a propagandánk, de kétségtelen, hogy nem is egységes a fogadtatása.

Mit mondanak az érintettek a szakmai felkészültségről?

Papp Gábor véleménye végső soron megegyezik a főmérnökével. — Nagyon kevés az, amit a tanműhelyben el tudunk sajátítani. A műhelyben mások a követelmények, a mesterfogásokat ott kell megtanulni, ellesni másoktól.

Hamari Sándor ugyancsak esztergályos, és ugyancsak tavaly nyáron kapott oklevelet.

Bizonyos munkafolyamatokat, amelyekre szinte naponta szükségünk van, nem gyakoroltuk be eléggé az iskolában. A másik probléma: nincs összhangban a gyakorlati és az elméleti képzés.

Sallai Sándor sokéves tapasztalattal tud összehasonlítani követelményeket és teljesítményeket.

Az biztos, hogy ezek a gyerekek elméletileg jóval képzetebbek,

mint a régi szakmunkások voltak annak idején. A gyakorlati felkészültségük azonban gyengébb az elvárható szintnél. Néhanán pedig nem is nagyon igyekeznek, hogy megszerezzék a hiányzó tudást, azt lesik, hol löghatnak egy kicsit. Ők persze nem sokáig maradnak köztünk; ha nem veszik fel a tempót, másfelé irányítják a szekerük rúdját.

Dr. Karácsonyiné dr. Kovács Kornélia a közgazdasági és munkaügyi osztály vezetője, s e funkciójában a szakmunkásképzés, valamint a fiatal szakmunkások elhelyezkedésének, beilleszkedésének segítőtje, a fesszültségek egyhitesének felelőse.

Évente 20-25 tanulóknak van, körülbelül 40 százalékuk forgácsoló, a többi vasszerkezeti és géplakatos. Főleg hajdúháziak és dorogiak, de járnak hozzánk Ujhehértől, olykor Polgárról is.

Valamennyi felszabaduló szakmunkásra igényt tart a vállalat?

Igen, és legtöbbjükkel tanulmányi szerződést is kötünk. Ez bizonyos garanciát ad az alkalmazásukra, de még így is van, aki máshol keres munkát, inkább vizsaszafizeti az ösztöndíjat.

Talán kevés a kereset, vagy a munkakörülmények rosszak?

Az az igazság, hogy a távozók többsége éppen ezt a két okot említi döntése indoklására. De meg kell mondanom, hogy a keresetek nem maradnak el az országos átlagtól; a munkakörülmények se rosszabbak mint másutt, hasonló szakmában. Azonkivül két évvel ezelőtt a fiatalok megtartása érdekében új támogatási rendszert is bevezettünk. A munkába álláskor kap a szakmunkás három ezer forintot. Ha egy évig marad, újabb három ezer forintot vehet fel a pénztárból, a harmadik év elején pedig még két ezeret. Természetesen, ha három évvel korábban hagyja itt a vállalatot, akkor a megfelelő évi „részesedést” vissza kell fizetnie. Az elmondottakon túl a katonai szolgálata: befejezésekor is kiutalunk kétezer forintot.

Hogyan fogadta ezt a rendszert a kollektíva?

Sokan felháborodtak, azt mondták, előbb produkáljon a fiatal, majd utána kapjon pénzt. Voltak, akik megértették, hogy a vállalatnak gondoskodnia kell az utánpótlásról. Ha szűkos a kínálat, így kell vonzóvá tenni a Szeplő Műveket.

Az eredmény?

Pontos felmérésünk nincs erről, de az tény, hogy tavaly a kilépőknek csaknem a fele nem rendelkezett egy évvel hosszabb munkaviszonnyal.

Mert a munkájukat a Szeplő Műveknél kezdők túlnyomó többségét éppen a frissen végzett szakmunkások adják, kiténik, hogy az igen előnyös támogatási rendszer sem hozott átütő sikert.

Figyeljünk végül ismét azok számára, akiket közelebről is érint a támogatási rendszer.

Az nagyon jó, hogy nem kell pénz nélkül kezdeni az önálló életet, az a három ezer forint is sokat segít — mondja Papp Gábor. — Ha valaki kitartó, akkor végül is három év alatt tízezeret kap a bérrel felül.

Ha lehetősége van a vállalatnak arra, hogy ezzel is támogassa, idekösse a fiatalokat, akkor meg kell tenni — fűzi hozzá Szabó Zsigmond.

Domoszlai Ferenc azonban másként, árnyaltabban fogalmaz.

A támogatással én is egyetértek, de úgy látom, nem érte el a célját, mert sokan azóta is elmennek tőlünk. Talán jobban meg kellene nézni, hogy kik kapják a pénzt, legyen feltétele a támogatásnak.

Görömbölyi László

Emberibb életet élni...

A cigánytanulók oktatása Hajdú-Bihar megyében

Hajdú-Bihar megye 81 települése közül 58 községben, 2 város környéki községben és 5 városban, összesen 65 településen élnek cigánylakosok. Közlebről 9 községben számuk nem éri el az 50 főt, és 13 olyan település van, ahol a cigánylakosság száma meghaladja az 500 főt.

A megyében élő cigányság többségében megvan az a vágy és elhatározás, hogy emberibb életet éljen. Erre lehet és kell is alapoznunk. Minden segítségnyújtás nagyobb hatású, ha egybeesik a belső motiváltsággal. Összességében megállapíthatjuk, hogy az országsterve megindult sokirányú tevékenységből kezd kirajzolódní egy széles, biztonságosan járható út. Ennek jellemzője a felnöttek fokozatos munkába állítása, a cigánygyerekek oktatása, a családok szociális, egészségügyi helyzetének állandó és tervszerű javítása.

A megindult társadalmi folyamat eredményei bizonyítják, hogy van már járható útja a cigányság minden oldalú felemelkedésének. Olyan út, amelyen már eddig is megtették az első lépéseket a mozdulni szándékozók. Meglődült a „csodátevő hármag fogat”, ahogy Lakatos Menyhért jellemezte: a munka, a lakás és az iskola” hármását. A legtöbb szakember a szocializáció tekintetében a magyarországi cigányokat három csoportra osztja: beilleszkedettek, beilleszkedésben levők és be nem illeszkedettek csoportjára (a harmadik csoport telepen, vagy hasonló körülmények között él). Az iskolázási és közművelődési feladatokat is ennek megfelelően kell végezni.

Jelentős változás a felszabadulás után

Közismert dolog, hogy a cigányság kulturális felemelkedésének lehetőségei a múlt rendszerben nem voltak adottak. Akkor, amikor a tanyasi gyerekek tízezei maradtak ki néhány év után az elemi iskolából, elképzelhető, mennyire igaz ez a cigányságra, a megvetett, vagy legfeljebb megtűrt cigányokra. Jelentős változás csak a felszabadulás után következett be, amikor ők is teljes jogú polgáraivá váltak hazánkban. Az is igaz, hogy a jog, valamint a felemelkedés lehetősége önmagában még nem biztosíthatja tömeges mobilitásukat. Az erőfeszítések csak lassan érlelik a helyzetet. Erőteljesebb fejlődés csak a 60-as években kezdődött, és ez a folyamat még ma is tart, és a végleges megoldásig még több évtizedre lesz szükség.

Az embereknek — nemcsak a gyerekeknek és a fiataloknak — a társadalomba beilleszkedni nem tudók csoportját általában a társadalom periferiáján elhelyezkedő vékony rétegnek szoktuk tekinteni. Ez a réteg azonban egyre teresebbé válik, a nagy társadalmi erőfeszítések ellenére is nő, mind abszolút számokban, mind százalékos arányban. A magatartási normáktól való eltérés nemcsak a telepen lakó cigányokra jellemző, hanem például a „csövesekre” és a kábítószer-fogyasztókra is. A felnőtt társadalom gyakran úgy viselkedik, mintha nem tudna erről, vagy egyszerűen nem akar tudni róla. De szeretnék szólni az előítéletről is. Itt van mindjárt maga a megnevezés: „cigány”. Vajon használhatjuk-e úgy, hogy ne kelljen attól tartanunk, bárki is értékítéletet vélhessen benne? A probléma abból adódik, hogy a szó jelentése „telítődött” negatív tartalmakkal, s hogy a fogalom maga sem egyértelműen tisztázott. (A hétköznapi tudat szintjén cigánynak tekintik azokat is, akik már nyelvüket sem használják, akik integrálódtak.) Az általánosítás pedig helytelen, mert ahogy nem minden fiatal „csöves” és kábítószer-fogyasztó, ugyanígy nem minden cigány deviáns magatartású.

Pusztán szavakkal harcolni az előítélet ellen eredménytelen erőfeszítés. A tettek, a példaadás, a megértő türelem, a közösen vállalt és végzett tevékenység visz csak közelebb egymáshoz. Ezen kell munkálkodni, cigánynak, nem cigánynak egyaránt. A telepeken élő cigányságot kell kiemelni abból a környezetből, ahol egymásra csak rossz hatással vannak. A teleti cigányok integrációja párhuzamosan, de két útemben történik, melynek első lépéseje a gazdasági integráció, a második pedig a kulturális integráció. Az utóbbi elsődleges eszköze a gyermekeknek az iskola. El kell érniük, hogy a következő

szemzedéknél már ne legyen anal-fabéta és lehetőleg végezzék el az általános iskola nyolcadik osztályát, illetve akik arra képesek, szeljenek szakmunkás-bizonyítványt, végezzenek középiskolát és szerezzenek felsőfokú végzettséget.

A telepen élők hátránya

A mai napig mindig vitattott, hogy a cigányiskoláknak, cigányosztályoknak van-e létjogosultsága? Ezt a formát nem szubjektív elhatározás, hanem objektív szükséglet hívta életre. Még ma is ezt kell alkalmazni azokban a községekben, ahol a teleti cigánygyerekek előkészítés nélkül kerülnek be az általános iskolába. A telepen élő két-nyelvű cigánygyerekeknek gyakran tapasztalható, hogy sem cigányul, sem magyarul nem tudnak beszélni. A családi környezet elmaradottsága, ingerszegénysége eredményezi, hogy a gyerekek nem tudják magukat kifejezni. Pszichológiai vizsgálatok azt igazolják, hogy ezek a telepen élő cigánygyerekek több éves lemaradást mutatnak a nem telepen élő cigánygyerekekhez viszonyítva. (A lemaradás mértékét nagyban befolyásolja a szülők gazdasági integrálódásának foka.) Ilyen körülmények között ezek a teleti gyerekek, mikor iskolába mennek, valóságos „idegen világba” csöppennek. (Ezek a cigánygyerekek kormegoszlása is széles osztályok kormegoszlása is széles osztályok között van 6-12 éves is.) A telepen élő gyerekek szókincse olyan kevés, hogy heterogén osztályban képtelenek lépést tartani a nem cigánytanulókkal. (A teleti cigánygyerekek szókincse 6 éves korra 1000-1500, a nem cigány és nem teleti cigánygyerekek szókincse körülbelül 3000.) Ezért az olyan teleti cigánygyerekek részére, akik óvodába nem jártak és iskolára előkészítőn nem vettek részt, az első tagozaton indokolt az önálló cigányosztály létrehozása. Ha a hátrányt behozták, akkor a homogén cigányosztályokat meg kell szüntetni. A felső tagozaton önálló cigányosztály nem működhet, mert a hosszan tartó elszigetelés a beilleszkedés képességének kialakítását hátráltatja. A telepen élő cigánygyerekek eddig — legtöbb községben — nem jutottak be az óvodába (szülők nem dolgoznak és a férőhely is szűkos), pedig részükre lett volna legindokoltabb Ebből az következik, hogy az óvodai nevelésben nem részesülő cigánygyerekek olyan szociális, erkölcsi, szellemi, fizikai és nyelvi hátránnyal indulnak, melyet legelőbb életük végéig is képtelenek behozni. Ennek konzekvenciáját az egész társadalomnak viselnie kell. Ha felismerkedésüket nem tudjuk biztosítani, akaratlanul is a társadalom eltartottjaivá válnak.

A megyében a lemorzsolódás csökkentése érdekében az utóbbi négy évben több községben hoztunk létre cigányóvodát vagy óvodás csoportot. (Szerep, Konyár, Podaj, Hajdúdorog, Biharnagybacsaj, Hosszúpályi két csoport. Most van folyamatban Hajdúhadházon öt csoport létrehozása.) A cigány óvodás csoport kialakítása nem hátrányos megkülönböztetés, hanem a felzárkóztatás egyik formája. Azok a teleti cigánygyerekek, akik óvodai nevelésben részesültek, tanulmányaikat a „vegyes” osztályban kell hogy megkezdjék. Az oktatás mellett nagyon fontos feladat, hogy ezeket a gyerekeket megtanítsuk a beilleszkedésre is. Erre a feladatra csak a „vegyes” osztály alkalmas.

Mit mutat a statisztika?

Azoknál a gyerekeknél, akik az iskola megkezdése előtt óvodai nevelésben részesültek, a nyolcadik osztályt végzett aránya nem rosszabb, mint a nem cigányoknál. Létavétesen 1970-ben 25 első osztályos cigánygyerekek kezdtek, s végzett közülük 15 tanuló. Hajdúhadházon 1970-ben az első osztályban 50 tanuló kezdett, 8 osztályt végzett egy tanuló. Létavétesen már 1970-ben sok cigánygyerek járt óvodába (az öt évesek közül mindenki). Hajdúhadházon jelenleg is csak 11 cigánygyerek jár óvodába. Megállapítható, hogy azokban a községekben, ahol a cigánygyerekek óvodai nevelésben részesülnek, ott jó a cigánygyerekek iskolai eredménye is. Az 1950-es és 60-as évek között a gyerekek 2-3 százaléka jutott el a 8. osztá-

lyig, s körülbelül ilyen arányban jártak óvodába is. Az 1970-es évek elején 20-30 százalék járt az óvodába, körülbelül ilyen arányban végezték el a 8. osztályt is. Az 1980-81-es tanévben már az óvodás korú cigánygyerekek 47 százaléka járt óvodába. Ebben a tanévben az első osztályosok közül az előző évben óvodás volt 42 százalék, előkészítőn vett részt 14 százalék. Minden remény megvan arra, hogy ezek a tanulók ilyen arányban végzik el a 8. osztályt 14 éves korig.

Ha megvizsgáljuk az 1970-71-ben első osztályt kezdett cigánygyerekek tanévvesztését, megállapíthatjuk, hogy az 50-es évekhez viszonyítva javulás tapasztalható. Azonban a tanévvesztés fő okai még mindig a lemorzsolódás és az osztályismétlés, mely egyenes következménye annak, hogy még ezek a tanulók is kevés százalékban részesültek óvodai nevelésben, és az iskolára előkészítő tanfolyamokon is kevesen vettek részt. A beirt tanulók 39 százaléka már eredményesen végezte el az első tagozat osztályait, 21 százaléka pedig az általános iskola 8. osztályát végezte el 14 éves korra. Ha a tankötelezettség véget, a 16. éves kort vesszük figyelembe, akkor ez a szám és arány még jobb.

A megye területén magas a cigánygyerekek száma a nevelőotthonokban. Ezek a tanulók állami gondozásban vannak. Pedig ez a szám feltehetően még nagyobb, ha figyelembe vesszük a családokhoz kihelyezett gyerekeket is. Az általános iskolás korú cigánygyerekek 10,5 százaléka van állami gondozásban. Az óvodás korú állami gondozott cigánygyerekek száma az 1980-81-es tanévben 145, az aránya 49 százalék. Az általános iskolás korúak száma 445, az aránya 41 százalék. Az állami gondozásban levő szakmunkástanulók száma 11, az aránya 12 százalék.

Meggyőző munkával

A kisegítő osztályokban tanuló cigánygyerekek beiskolázása, rendszeres iskolába járása nem zökkenőmentes. Ezek a tanulók általában 10-14 évesek. A család többször igénybe veszi őket a kis-korú gyermekek gondozására, vagy alkalmi munkát vállalnak, és ilyen címen hiányoznak az iskolából. Az iskolai életbe való beilleszkedésük is sokkal nehezebb. Ez túlkorosságukból, fogyatékoságukból, s az otthoni negatív hatásokból egyaránt fakad. Minden iskolának nagy súlyt kellene arra helyezni, ha a tanuló felzárkóztott és képes a normál osztályban haladni, akkor telepítsék vissza. A tanköteles cigánytanulók 25 százaléka az 1981-82-es tanévben a kisegítő iskolába járt. A kisegítő iskola cigánytanulóinak aránya viszont a megyében 38 százalék. (2726 tanulóól 1055 a cigány.)

Az utóbbi három évben a cigánygyerekek közül 300-330 fő végzi el az általános iskola 8. osztályát. A végzettség 70-80 százaléka jelentkezik továbbtanulásra, felvételt is nyerne, azonban csak 50-60 százalékuk iratkozik be az első osztályba.

A cigány származású tanulók továbbtanulásánál az első évben legnagyobb a lemorzsolódás (46 százaléka). Eppen ezért a továbbtanulóknál ebben az időszakban kell nagy segítséget nyújtani az iskolai beilleszkedés elősegítésére.

A felnőttoktatás területén is komoly javulás tapasztalható az utóbbi években. Az 1981-82-es tanévben 385 cigány származású felnőtt tett vizsgát az általános iskola valamelyik osztályának anyagából, a 8. osztályt pedig 105 személy fejezte be eredményesen. A gimnáziumokban eredményesen vizsgázott 13 felnőtt, ebből 3 személy érettségizett.

A felszabadulás óta elért oktatási eredményeket vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a nevelést két irányba kell végeznünk: egyrészt meggyőzni a szülőket az oktatás jelentőségéről, másrészt az iskolaköteles gyerekek rendszeres iskolába járását meg kell követelni, ha meggyőző munkával nem megy, akkor a törvény szigorával.

A társadalmi beilleszkedés magasabb szintjét csak úgy érhetjük el, egy-két nemzedéken keresztül, ha a gyerekek oktatását sikerül maradéktalanul megvalósítani.

Dr. Gyergyói Sándor

Szerény, de biztos alapok

Megerősödött a hajdúnánási szövetkezet

Nem is olyan régen, 1980 májusában még azon kellett agyalni, hogyan lehetne megmenteni a Hajdúnánási Fém- és Építőipari Szövetkezetet a szanalástól. A KISZÖV segítségével, belső szervezésekkel, a szövetkezet dolgozóinak helytállással végül is sikerült elérni a nem éppen kellemes pénzügyi eljárást, és az 1980-as évet 2,5 millió forinttal nyereséggel zárták Hajdúnánáson.

1981-et a fluktuáció és a megszilárdulás évének is nevezhetjük, hiszen a dolgozók 56 százaléka ki-, illetve belepett, miközben a szövetkezet egyre nagyobb dolgokra volt képes. Végül is a körülmények szerencsés összejátszásának, az újabb belső atszervezéseknek köszönhetően a 3,2 millió forintos nyereségtervet 7,2 millió forinttal sikerült teljesíteni. 1982-ben ezt akarták megszilárdítani a szövetkezet vezetői. Stabilizálni akarták a 10-11 százalékos árbevétel-arányos nyereséget, és végül is a 7,5 millió forint helyett 7,53 millió forintot értek el.

A szövetkezet az építőipari ágazatban van sorolva és a legnagyobb árbevételű ágazatból származik. Ennek ellenére hogy ez a tevékenység évek óta csökken és előreláthatólag csökkenni is fog. A város Hajdúnánás nem tudja ellátni munkával a szövetkezetet. Így eljárnak Hajdúdorogra, Tiszavasvári- ba, Hajdúboszorménybe is dolgozni.

Az elmúlt öt éves terv időszakában a szövetkezetet kijelölték blokkos technológiával készült lakások felépítésére. Ezek helyett később más épült a városban, így a szövetkezet szakemberei újabb munkát után néztek. A Ruhaipari Szövetkezet üzemesarnokát építik, az Ifjúsági ABC és egyéb üzletek alapozásánál segítettek. Nyíregyházán kilenc lakóház alapozását végezték el, Hajdúboszorményben a gimnázium általános iskolát és az önkormányzati intézet felújításában segítettek. A Tiszavasvári Alkaloidban a festő-mázoló garnitúra szintje rendszeresen dolgozik, s most a gyári lakótelep felújításában is szerepet kapnak.

Több mint 30 millió forint származik az építőipari ágazat munkáiból, és lényegében ide lehetne számítani a faipari részleget is. Hiszen a közel 18 millió forintot hozó részleg jórészt belsőépítéssel foglalkozik. Nyíregyházán a Móríc Zsigmond Színházban, a debreceni Csokonai Színházban munkálkodtak az elmúlt esztendőben. A MESZÖV-székház, a nyíregyházi Korona Szálló felújítása is elmúlt évi tevékenységek közé tartozik. Ez utóbbiak még ebben az esztendőben is adnak munkát.

A fémipari részleg és az autószerelv 9,5 millió forintot árbevétellel viszonylag jelentős nyereséget hoz. Am rendkívül rossz körülmények között dolgoznak, és évek óta tervezik a hajdúnánási lakótelep közé ékelődő szerviz helyett egy új létesítését. A lakatosrészleg épületek nyílászáró szerkezeteinek gyártásával foglalkozik. A közel 3,5 millió forintos árbevétel legnagyobb része az utóbbi időben konténerházak készítéséből származott. Ez a bal-mazújvárosi SZIM-en — illetve most már az MCM-en keresztül — került további munkálatok után exportra. Tavaly 200 garnitúrát építettek, idén újabb százra van megrendelés.

A szövetkezet árbevételében nem játszik meghatározó szerepet a betonteleg. Elsősorban a lakossági, közületi igények kielégítésére előkevert betont gyártanak, illetve helyszínen szállítanak. Tavaly 5 millió forintot hozott a kasszába. Ezt jórészt el is vitte, hogy a hajdúdorogi AFESZ-től átvették a városban működő autószerelőt. A tevékenységek (autószerelv és autószerelv) az szolgálatos és ipar összekapcsolása logikus, mint ahogyan az is, hogy a bolt árukészletét át kellett venni.

Nem lenne teljes a Hajdúnánási Fém- és Építőipari Szövetkezet eredményeiről, gondjairól alkotott kép, ha nem számolnánk be egy ügyesen kihasznált lehetőségről. Amikor a rendelések erre módot adtak, átálltak bértömeg-gazdálkodásra. Ennek egyik feltétele volt a hatékonysági mutató szinten tartása, illetve javítása. A nyereség, illetve az eszköz- és bér-összegének hányadosa 1981-ben 16,4 százalék volt, tavaly 17,5 százalék. Így nem nagyon növekvő nyereséggel, de csökkenő eszközállománnyal sikerült 11,1 százalékos bérfejlesztést elérni. Az átlagos éves bér így módon meghaladta a 46 760 forintot, ami kielégítőnek mondható. Ehhez persze az is szükséges volt, hogy a szövetkezetben végre elvégezzék az évek óta esedékes selejtezéseket és ezt a tevékenységet ezentúl is rendszeressé tegyék.

Jó csapatmunka volt az elmúlt években a Hajdúnánási Fém- és Építőipari Szövetkezetnél. A szakadékszerű táncoltatás vissza, s ma már szerény, de biztos alapokkal rendelkeznek. Ráittuk is áll, hogyan sikerült ismét előbbre lépni, és fejezték meg munkájukat, szolgálatos költségtakarékos gazdálkodással szilárd szövetkezet létrehozni.

Jó csapatmunka volt az elmúlt években a Hajdúnánási Fém- és Építőipari Szövetkezetnél. A szakadékszerű táncoltatás vissza, s ma már szerény, de biztos alapokkal rendelkeznek. Ráittuk is áll, hogyan sikerült ismét előbbre lépni, és fejezték meg munkájukat, szolgálatos költségtakarékos gazdálkodással szilárd szövetkezet létrehozni.

csökkenő igények miatt csak másutt lehet munkát keresni, ez viszont olyan nagy szállítási és egyéb költségekkel jár, ami elviszi a nyereség tekintélyes részét. Így minél közelebb, de olyan tevékenységet szeretnénk folytatni a hajdúnánási szövetkezet építőrészlegének szakemberei, ami nyereséget hoz.

Az ipartelepítés még nem fejeződött be Hajdúnánáson, legalábbis erre utal, hogy a Csepeli Vas- és Féművek, illetve a szövetkezet között bértömeg-gazdálkodásról tárgyalnak. Az elképzelések szerint a rézből készült hegesztőpálcát gyártanák Hajdúnánáson, de ehhez az egész technológiai sort ide kellene telepíteni. Eppen ezért ezt bértömeg-gazdálkodásba is be kellene vonni.

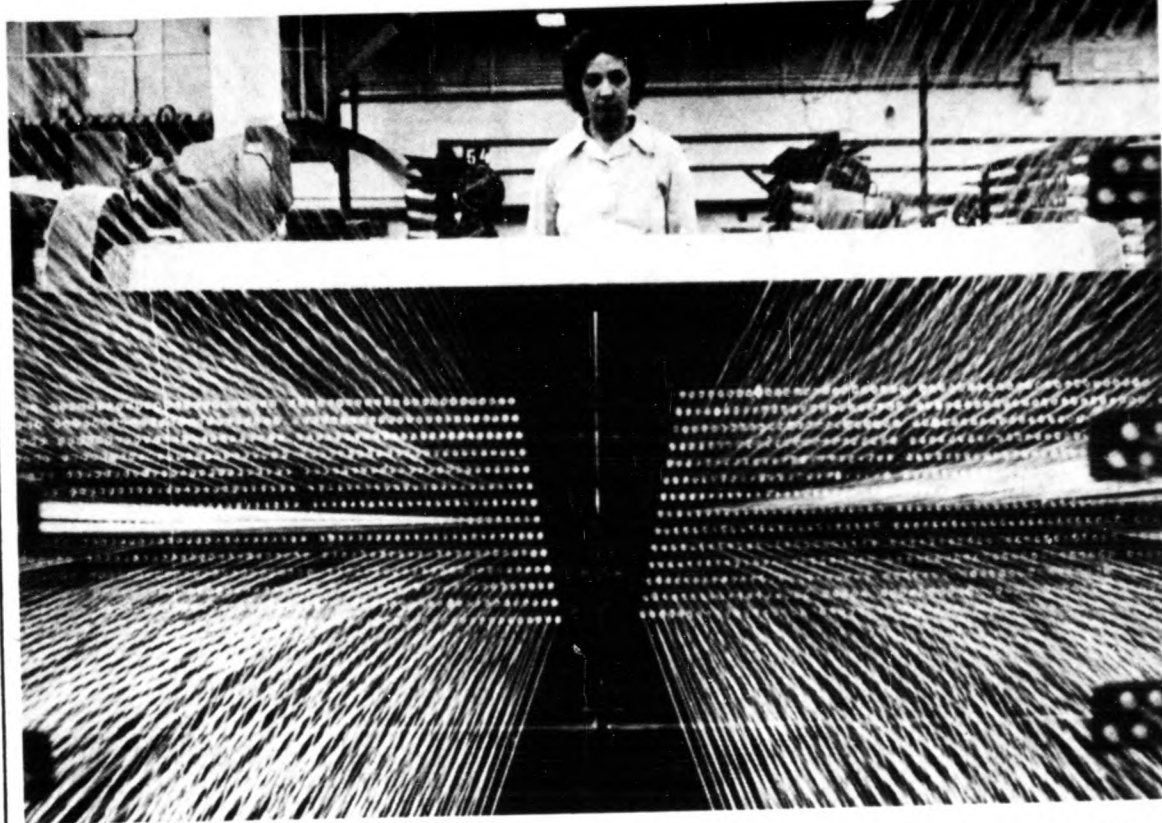
A faipari részlegnek nincsenek kapacitásgondjai, a MESZÖV-székház, a fűrdő, a Korona Szálló mellett néhány apróbb munka is rájuk vár ebben az esztendőben, és még a nánási Izzóba is mennek. Az autószerelv — legalábbis jelen pillanatban úgy tűnik — marad a régi helyén, így a 10 millió forintos árbevétel elérése nem lesz éppen könnyű feladat.

Hephepás földuton rázkódik a kocsi, állami rendszámú, ha nem vidékre megy, inkább sima aszfalt-hoz szokott. A város külső részén vagyunk, ezt a területet a Debrecen-térkép belváros ábrázoló része már nem jelöli. A házak egyike-másika azonban a Nagyerdőn is elmenne, sok köztük az új, igazán tetszetős. Azon persze lehet vitakozni, hogy építészetiileg mindegyik megállná-e a helyét, de a városkép arculatának milyensége erre felé nem lehet döntő tényező. Egyébként is izlés dolga. A tulajdonosok mindenesetre szerethetik, mert az új épületekben is felfedezni a csinosítás ezernyi jelét.

Az egyik bozóttal eltartott kutyát a szövetkezet vezetői utána néztek, nem tud mihez kezdeni a Volgával. Régebbi „kadrátos” ház előtt szállunk ki, de nem a gazdát keressük. Az albérlőket hátul, Sárgás, kopottas, földhöz simuló épületek otthoniasan öltözött fiatalasszony siet elénk.

Tudják, kicsit rendtelenség van még, nemrég kelték a gyereket, még nem volt időm semmire. Főhajtásra kényserülünk, hogy beléphessünk az eredetileg ki tudta, milyen célt szolgáló házacska ajtaján. Lehet, hogy ólnak építettek, sokkal előkelőbb rangban újonnan sem lehetett. A bentit képet is — finoman fogalmazva — leginkább az ideiglenes jelzővel lehetne illetni. Minden egymás hátán, a holmik tetején pedig két maszatos gyermek. A konyhának kinevezett első rész közepén a kályha előtt hamurakás, az asztalon reggeli maradványa, néhány mosatlan edény, alig sikerül helyet keríteni, hogy a „hivatalos” emberek ki-íthton, a háziak kissé zavaros elmondásából kiderül, nem is lakik a városban. A lánya sem, pedig az is ide van bejelentve.

Aztán további lakások követhetnek, ahol szintén nem fogadnak bennünket. Néhol nem is ismerik az igénylőt. Ahol van otthon valaki, ott lehet legalább terepszemléltartani. Átlagos lakások, átlagos gondokkal. Sokan vannak, kicsi a hely, nem alkalmas arra, hogy a fiatalok és szülők is egy fedél alatt éljenek. Meg lehet őket érteni, magyarázniuk sem kell helyüket. Mégis teszik. Talán igazuk is van. A felmérések objektív helyzetet rögzítik, de hát mit lehet tudni. Elvégre, ha nem is élethálal, de lakáskérdésről van szó. A kedvező benyomás pedig éveket jelenthet — gondolják talán —, de vezetőnk már sok száz lakásban járt, s nemcsak megértő ember-séggel, de józan ítélőképességgel is rendelkezik. S ta-

Az Albertfalvai Cernázógyárban új gépeket állítottak üzembe, hogy a gumiabroncs-betétszövetek gyártásához felhasználják import alapanyagból ne keletkezzen hulladék (MTI-fotó: Varga László)

Visszatekintés az új lakás ablakából

1. — Nem rosszak, tulajdonképpen minden rendben van — válaszol egyikük, de egy kesernyész fintor jelzi az arcán, hogy a lakás dohos szaga neki is az orrába telepedett. Beljebb vesszük az utcán, már tulajdonképpen a belvárosban járunk. A nagy kökerítés nem is sejtetné, hogy ilyen régi, tipikus parasztházak is rejtőznek erre felé. Gyermekkoromban legalábbis még ilyen volt a divat. Középen a konyha, két oldalról egy-egy szoba. Albérlés ez is. Csak az egyik szobát használják, a másik valamit sötét lepellet letakarva.

Fiatalt, szemrevaló nő fogad bennünket. — A férje? — Lement vásárolni. — Nem dolgozik? — De igen, csak most itthon van.

Nem bogozzuk tovább a rejtélyt, inkább szétnézünk. Izléses, mértéktartó változatlansággal berendezett szoba fogad a dűledező falak között. Sztereoberendezések, tévé, kényelmes fotelek, egyszerű lakályos, gondozott a lakás. A gyereksarok a sok játékkal, ruhával is arra enged következtetni, hogy az apróságot szülei — akiket inkább középiskolásnak nézne az ember — gondosan nevelik.

Időközben a férj is megérkezik. Kiderül róla, hogy sportállásban van, ennél fogva időbeosztása is más, mint a többi dolgozó. Tagadhatatlanul szimpatikus a házaspár, nincs kétség az iránt, jól megvannak együtt.

3. — A gyerekek miatt alig jut valaminek időm. A szobában is nedves a fal, ide tényleg nem valók jobb bútorok. A férj az egyik nagyüzemben dolgozik, jó véleményét kaptunk róla. Rendben is lenne minden, csak ez a rendtelenség. „Ha ez a család sokáig itt marad, alighanem idomul ehhez az áttekinthetetlen összevisszasághoz. Ha meg nem történt máris.” — ítélik meg, de eszembe jut egyik albérlőm. Egyszer az ismerőseimet nem tudtam beengedni, mert egy tekintélyes újságíró leomlott és eltorlaszolta az ajtót. Aztán vágtam egy csapást, hogy legalább kijussak, de az újságok napokig a földön heverték.

2. Újra kocsiban ülve kérdezem, milyenek az esélyeik.

lán maguk is sejtik, hogy — bármennyire kellene az új lakás — sokan azért náluk is rosszabb helyzetben várakoznak. Ezért aztán egy-egy magyarázat már-már izléstelenül hosszúra és „töményre” kerekedik. Mintha a világ minden baja itt sűrűsödne, ezekben a polgári kényelemmel berendezett lakásokban. Pedig talán elég lenne csak annyit mondani: — Kérem, szaporodott a család, most már szük a lakás, szeretnénk egy nagyobb-

4. Utolsó állomásként ismét a külvárosba tartunk. Szépen rendezett tartott, hatalmas kert közepén vörös épület. Kívülről monstrum-nak tetszik, belülről már kevésbé tágas. A házaspár a szülőknél lakik egy szobában. Rides, hűvösökés a szoba, mintha túl sok tégla került volna a falakba. Önkéntelenül is az jut eszembe, hogy ennyi anyagból akár már akkora házat is ki lehetett volna hozni, ahol a szülők, a gyerekek, meg az unokák is békésen megrínek egymás mellett. A békességről persze nem kérdezzük, de megféréshoz már valóban szük a hely.

5. A jegyzetlapok, miket egy régi noteszben találtam, itt véget érnek. Néhány évvel ezelőtt kísértem el annak a társadalmi bizottságnak néhány tagját, amelyek a lakásigények elbírálásában működik közre. Onnan maradtak jegyzeteim. A meglátogatható lakások jellege talán azóta sem változott sokat. Lehetnek köztük roskadozó melléképületek, szűk családi házak, vékony falú házigyári lakások. Vannak, akik az emberi életkörülmények elérése és cseperedő gyermekeik érdekében „imádkoznak” lakásért, vannak, akik csak kényelmesebben szeretnének élni, ahogyan másoktól is látjuk. Valami azonban elég jelentősen változott. Kevesebb lett az elosztható lakások száma. A lakásfelmérők tehát kevesebb helyen tudnak „valami biztatót” mondani, pedig erre mindenkor nagyon kéri őket. A városi tanácsban idén is kifüggesztették azoknak az igénylőknek a nevét, akik idén minden bizonnyal boldog lakástulajdonosok lesznek. Minden bajunk ellenére nincsenek kevesen. Sokan tehát költöznek a régi lakásokból. És jóval többen maradnak.

Tartani az elért eredményeket

A szövetkezet ideai tervének ismertetése előtt a megszilárdítás fontosságát cselelti Répánszky Ferenc elnök.

— Nem szabad elfelejteni, hogy két évvel ezelőtt még komoly gazdasági gondjaink voltak. Eppen ezért ideai legfontosabb feladatunk a már elért gazdasági eredmények megőrzése, a megkezdődött munkák befejezése, a megalapozott fejlődés előkészítése.

Az elképzelések szerint a Zsuga Imre-lakótelep folytatásaként 48 lakás épül. Ebből várhatóan ebben az esztendőben 24-et alapoznak a Hajdúnánási Fém- és Építőipari Szövetkezet szakemberei. Az Alkaloidával megmarad a kapcsolat, és megkezdődtek az üzleti megbeszélések Hajdúnánási OTP-lakások építésére. Az elképzelések világosak, a

Hajdú István

Egy jubileum ürügyén...

Nagyrábéi emlékek

Olvasom az újságban: 30 éves jubileumát ünnepelte a nagyrábéi Petőfi Termelőszövetkezet, hogy a múlt esztendőben 19 millió forint nyereséget ért el. Örültem a híreknek. Esembe jutott az 1960-as termelőszövetkezeti szervezés, amikor jó néhány agítátorral együtt jártuk a nagyrábéi utcákat, érveltünk a termelőszövetkezet előnye mellett. Bizonyítottuk a nagyüzem fölényét, tudtuk ennek okait, de nem gondoltuk, hogy néhány évvel ezelőtt ilyen egyszerű sikereket részesei lehetünk. Nem tudhattuk, hogy a 80-as években Hollandia, Dánia és az NSZK után hazánkban legmagasabb az 1 hektár mezőgazdasági területre jutó termelési érték, az 1 főre jutó mezőgazdasági termelési értékben Dánia után a másodikok vagyunk a világon, a növekedési ütem alapján pedig az első helyen állunk.

Mondogatták a földjüket, vagyonukat féltő családok, hogy belépnek ők is, ha a B. és S. családok — a falu jómódú családjai — is becsatlóznak. Elmentünk B. bácsihoz, aki tengerit morzsol. Leültünk mellé és segítettünk neki. Közben az időjárásról beszélgettünk, de mindannyian a mezőgazdaságra gondoltunk. B. bácsi meg is jegyezte: — Tudom én, hogy az elvtársak nem tengerimorzsolás miatt jöttek — Ezután érveltünk Szakács elvtárral együtt a termelőszövetkezet mellett. B. bácsi

meg azt hajtogatta, hogy várjunk legalább még néhány hónapot. Aztán mégis nagy töprengések után belépett a szövetkezetbe. Eljött velünk jó ismerőségek, az S. családhoz, akik addig azt sem engedték meg, hogy a belépési nyilatkozatot otthagyjuk. B. bácsi példája alapján az S. család is aláírta a nyilatkozatot. Akkor érhető volt, hogy nem mindegyik család örült a termelőszövetkezet mellett érvelőknek, néha a köszönésünket sem fogadták. A pedagóguspálya tiszteltetését ott érezttem először igazán. Az iskola egyik osztályában az orosz óra valamilyen ok miatt elmaradt. A gyermekek zajongtak. Az igazgatót megkértem: engedje már meg, hogy az órát megtartsam. Megengedte. Sohasem felejttem el, hogy a gyermekek az Új tanuló osztályban című olvasmányt ismételték. Gyenge orosz tudásomat megerősítve megtartottam az órát, jó kapcsolatba kerültem a diákokkal. Ezután egy-két nap múlva tapasztaltam, hogy előre köszönnek a nagyrábéiak.

Az alakulógyűlés után B. bácsi kikísért és azt mondta: Az elvtárs sem jön még egyszer ebbe a faluba. — Valóban nem voltam azóta Nagyrábén, de nem azért, amire akkor B. bácsi gondolt.

Dr. Takács Imre

FAVÁGÓK

Megfoghatatlan illat. Kellemes, puha, tömött. Asztalos-műhelyre emlékeztető. Berregő-sikongó Stihlek foga marja ki az akácok törzsből. Akácillat, gyaniaillat. Ma csak az előbbi. Mások fenyőt és nyárfát, ma csak akácot, harmincéves törzseket vágnak ki a Dombostanya melletti 285-ös erdőtagban.

Vijjog a két körfűrész, a Firdi Gyula vezette brigád tagjai ügyesen irányítják a sudár dőlését. Vékonyodó csúcson zörgő gallykorona, száll, száll az égből lefelé. Mire tompa zuzzanással a földre ér, látok belőle tűziját, szőlőkarót, kerítésléceket, exportra készülő fadarút — ez lesz a sorsuk ügyis ha a hajdúhadházi fafeldolgozó üzembe kerülnek.

Moccan a svájcisapka, alatta biztos a tekintet: — En emlékszem arra is, amikor ezeket a fákat telepítették. — A nyolcfős Dózsa fakitermelő Szocialista Brigád legrégebb dolgozója mondta ezt. Tízennyolc esztendeje a hosszú fák tövében, a hosszú nevű munkahely, a Felső-tiszai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság parkerdészeti erdőgazdálkodási egységében keresi kenyerét. Ő és társai vajon mit szólnak a népdalbeli kezdősorhoz, hogy Erdő mellett nem jó lakni? Hiszen környékbeliek mind: egyikük — ő józai lakos — kivételével valamennyien az erdőközeli, Dombostanya, Tamásipuszta, Sámson lakói.

Megpihen a nyugatnémet motorosfűrész, sercegre-füstölve lángra lobban a kupacba gyűjtött rözse. Melegedésre a tűz fölé tartott kezek gesztusa kíséri a szavakat:

— Reggel héttől négyig dolgozunk. Amikor kijövünk az irtásra, sokszor még egymást sem látjuk a ködtől. A munkaidő végeztével meg a sötét kísér bennünket haza.

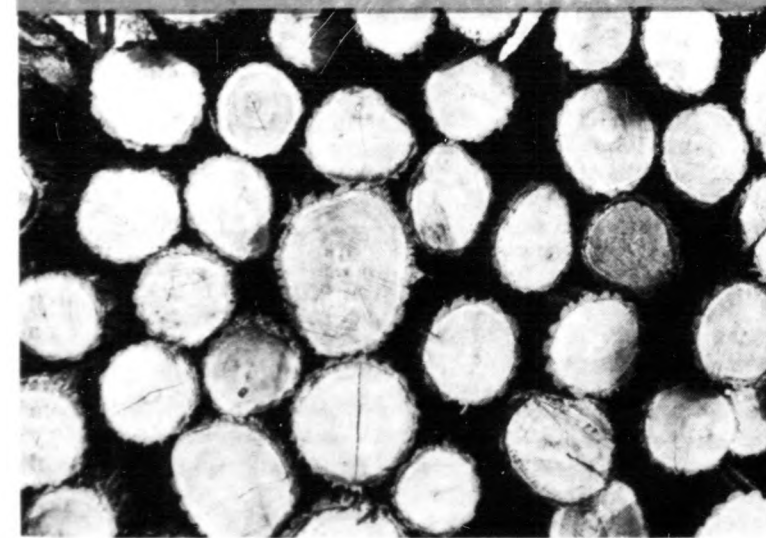
— De akkorra már mögöttünk van tízenyolc, húsz, huszonkét köbméter. Ez a napi norma. A brigádterv amúgy: négyezer köbméter kitermelése évente.

— Január másodikika óta vagyunk ebben a tagban, a kettő-nyolcvanötben, azóta hatszázötven köbmétert termeltünk ki. Egy évvel korábban fel szoktuk mérni a helyet, megnézzük a kitermelendő fákat. A nyárfát a legrövidebb életű: 15–18 évesen már adjuk neki a fűrészelt. Aztán jön az akác, ahogy most is. Döntés, gallyazás, utána géppel kivonatjuk a tisztásra, ott méterre vágjuk — hosszoljuk: így szoktuk mondani —, máglyázzuk és kész. Na és a fenyő. Azok nagy kort megérnek. Hatvan–nyolcvan éves korukban vágjuk ki őket.

Es a kivágott fák helyett majd újakat telepítenek. De a kitermelés — ez a legnehezebb. Férfimunka a javából. Izmokat edző, tenyeret kergesítő, erőt próbáló. A máglyázott rönkök tövében, amikor már újra hangosak a fűrészek, József Attila sorai jutnak az eszembe: „Vágom a fát hűvös halomba, / fényesül a görce sikongva, / zúzmara hull szárnyas hajamra, / csiklándani benyúl nyakamba — / bársnyon futnak perceim.” A favágó, ez a vers címe. Aligha van, aki nem ismerné.

A favágók. Róluk szólnak ezek a sorok, képek. Kevesen vannak, akik ismerik munkájukat. Itt is „a fagy baltája villog”, a fakitermelés dandárjában itt is „szikrázik föld, ég, szem, a homlok”, s bár gépek segítik a nehéz munkát, egy-egy műszak után mégis fáradtan, lomha léptekkel balognak haza a fejsze nélküli favágók.

Juhani Nagy János és Nagy Gábor riportja

„Igy vonult egy hódító”

(Szerb Antal: Utas

Portré

Egy parasztfiú, Imre nevezetű (az a nagypapja is így 1927-ben elindult csurgóról, hogy elv

Iparművészeti Azonban egyre k

nabbnak érezte a h itthoni társadalmi szeti viszonyait. Ú

városból — valam tudatossággal — es dessau Bauhausho ahol akkoriban Fe

Kandinsky is tanít rövid ideig tartó kaland után Berlin zett, amelynek

mozgalmaira egyre árnyékokot vetett a h lógia félelmetes

Itáliába megy. A r gyar Akadémián

menetileg otthonra honfoglalásáról Sz is megemlékezik a Holdvilág c. mű

szobrász gyalog jö ből Rómába, a Via jött be... aztán i az este a Gianico

várta, amíg a par denkit kikergetne ják a kaput. Ak szott a falon, és o bokorban. Róma f nál a város. Hajr kelt, levetkőzött

dött az Acqua Pa céjében... Így vo mába egy hódító művészi és egyén

gát védelmező ifj tot keres az olasz mozgalommal, s r nyós tiszt részt ve szláv partizánhar

háború végeztéve vésztének elhet. még mindig hossz delmes. Három év dalmár festő: Re sával — tanácsad Magyar Akadémi

1948-ban megnyer pályaudvar frízere zeteközi pályázato re ismertebb, s

ben hazalátogat, h külföldön naggyá köszönhethe.

Amikor 1970 a műcsarnoki, tih receni kiállításai

Marguttán műter látogattam, közel kinthettem hét

Magasba törő, de nyekkel szégyesve sorok vezettek fe grafikákkal, tex könyvekkel szűfo

Akkor érkezett ha öntödéből, ahol rainak a munkái Első pillanatban

hajszolt, de a so radó, örökké a r ban égő ember keltette. A szobr tekturális terveze fiák és fotók átte beszélgettünk az megrendezett mű hanyi és debrec sairól. „A sajtó kített magáért. E mal és otthoni mal közel száz c zott. Tízennét sz radt Magyarorsz között szülőfalu dekoztam a Csú nát. Debrecenne me kompozíció

Lassan kanyar a beszélgetésünk kérdezhettem, m vetkezett be mű absztrahálásnak ke. „Tulajdonké mini pályaudvar választotta rövi után. — Valójá nehéz meghatár jelent ez a szó, rakt’. Mert an.l gondolkodunk, r kor is absztrakt szó. A szép m elvont jelenség var homlokzati is annyira szob kább zenei m megoldani. Az deltetésének m le akartam vi dübörgésének Meggyőződésem hivatott művés tud magának fe tet találni. Szer elvont formána születése, s a lá képzelés a mű dik át alkotáss Mintegy más tesz ki az az i neszánsz búvó

'Igy vonult be Rómába egy hódító'

(Szerb Antal: Utas és holdvilág)

Portrévázlat Amerigo Totról

Egy parasztfiú. Tóth Imre nevezetű (az apját és a nagyapját is így hívták) 1927-ben elindult Fehérvárcsurgóról, hogy elvegye az Iparművészeti Főiskolát. Azonban egyre kilátástalannabbnak érezte a huszas évek itthoni társadalmi és művészeti viszonyait. Útja a fővárosból — valami ösztönös tudatossággal — egészen a dessau Bauhaushoz vezetett, ahol akkoriban Feininger és Kandinsky is tanítottak. Egy rövid ideig tartó tengerész-kaland után Berlin követtezt, amelynek művészeti mozgalmaira egyre súlyosabb árnyékok vetett a hitleri ideológia felemelkedésére. Itáliába megy. A római Magyar Akadémián talál átmenetileg otthonra. Eme új honfoglalásról Szerb Antal is megemlékezik az *Utas és Holdvilág* című művében. „A szobrász vialog jött Drezdából Rómába, a Via Flaminian jött be... aztán ide ért fel az este a Gianicolóra. Megvárta, amíg a parkból mindenkit kikérgetnek és bezárják a kaput. Akkor átjárák a falon, és ott aludt egy bokorban Róma fölött, lábánál a város Hajnalban felkelt, levetkőzött és megfürdött az Acqua Paola medencéjében... Így vonult be Rómába egy hódító...” — A művészi és egynél szabadabbat védő ifjú kapcsolatot keres az olasz ellenállási mozgalommal, s mint ejtőernyős tiszti részt vett a jugoszláv partizánharcokban. A háború végeztével már művészetének lehet, de az út meg mindig hosszú és küzdelmes. Három évig a forradalmár festő: Renato Guttusoval — tanácsadó a római Magyar Akadémián. Közben 1948-ban megnyeri a Termini pályaudvar frizere kiírt nemzetközi pályázatát. Neve egyre ismertebb, s mikor 1969-ben hazafatogat, hazája már a külföldön naggyá nőtt fiát köszönhetette.

Amikor 1970 januárjában a műcsarnoki, tihanyi és debreceni kiállításai után a Via Marguttán műtermében meglátogattam, közelebből betekintheztem hétköznapijaiba. Magasba törő, délszaki növényekkel szegélyezett lépcsősorok vezettek fel szobrokkal, grafikákkal, textiliákkal s könyvekkel zsúfolt lakásába. Akkor érkezett haza éppen az ontodéből, ahol bronzszobrainak a munkálatai folytak. Első pillanatban az agyonhajszolt, de a soha nem fáradó, örökké a munka lázában égő ember benyomását keltette. A szobrok, az architekturális tervezetek, litográfiai és fotók áttekintése után beszélgettünk az előző évben megrendezett műcsarnoki, tihanyi és debreceni kiállításairól. „A sajtó ugyancsak kitett magáért. Hazai utamalmal és otthoni kiállításaimmal közel száz cikk foglalkozott. Tizenhét szobrom maradt Magyarországon, többek között szülőfalumnak ajánlódoktam a *Csurgói Madonnát*, Debrecennek a *Föld szemé kompozícióját*.”

Lassan kanyarodott odáig a beszélgetésünk, hogy megkérdeztem, mikor is következhet a művészetében az absztrahálásnak és a mértékű. „Tulajdonképpen a Termini pályaudvar frizénél — válaszolta rövid töprengés után. — Valójában nagyon nehéz meghatározni, mit is jelent ez a szó, hogy absztrak. Mert amikor figuratív gondolkodunk, valójában akkor is absztrakt dolgokról van szó. A szép mindig valami elvont jelenség. A pályaudvar homlokzati ritmusát nem is annyira szobrászi, mint inkább zenei módon kellett megoldani. Az állomás belső felületének megfelelően be akartam vinni a vonatok dübörgésének dinamikáját. Meggyőződésem, hogy egy hivatalos művész mindenből tud magának forrást és ihletet találni. Szerintem minden elvont formának figuratív a születése, s a látvány, az elképzelés a művészen fejlődik át alkotássá.”

Mintegy másfél évtizedet tesz ki az az idő, amíg a reneszánsz búvólejtésének dolgo-

zik. Ennek a hatása olyan kisplasztikáin is érződik, mint a fából faragott *Három özvegy* és a *Táncoló bacchánszónok*. Az 1940-es években alkotja a párnákon heverő *Szép Parthenopea* érzéki kis leánytestét. E szobor variánsaival több éven át foglalkozott, s ennek elkészítette az úgynevezett „kalapos” változatát is.

A II. világháború után kezd elszakadni a reneszánsztól. A finom, gondosan kimunkált formákat súlyos asszonyi testek szorítják ki. A lírát mindinkább a dráma váltja fel. Az alapvető változás jele a *Kavicsasszony-sorozat*, ahol a részformák egyetlen nagy, tengerek csiszolta kavicsalakzatba foglalhatók. Hiszen „... a szépség hordozója bármilyen forma lehet, ami a térben a számúra kijelölt térben van, s így azt tartalommal tölti meg. A reneszánsz szobrászat sokáig lenyűgözött, de ezzel nem azt akarom mondani, hogy a művészetnek csak ez volt a csúcspontja, azonban ebből elindulva mindenfelé el lehet jutni. Számomra természetesen mindez csak előtanulmány volt, ahonnan elindultam magam felé.”

Egy tucat év pergett le azóta, hogy 1970 januárjának szokatlanul hideg télén nem messze otthonától, a Via Mar-

Amerigo Tot (Élesdy István rézkarca)

guttától kedvenc vendéglőjében — Weöres Sándor társaságában — hosszasan elbeszélgettünk hazai és római élményeiről. Azóta még háromszor találkoztunk, s ekkortájt már erősen foglalkoztatta a Gődöllői Agrártudományi Egyetem aulájába tervezett monumentális méretű apothéosis az életet adó Magról, amelynek már felállításra váró darabjait a tavalyi fesztiválon, a Vigadó termében láthatták is az érdeklődők. A rohanó idő erős nyomokat hagyott a hajdani partizánban. Az utóbbi években a betegség is próbára tette elpusztíthatatlannak velt egészségét. Hónapokig feküdt a Gemeli klinikán, előzőleg a Kútvölgyiben is kezelték, vissza-visszatérő idegyulladására is belemart életkedvébe. Nagyon nehezsérett korlátozta az aktív testmozgást, amit pedig idegfeszítő napi munkája mekövetelt volna. „A kényszerpihenések napjaiban — jó pap módjára — rengeteget olvasok, s mindvégig foglalkoztam életem legnagyobb szobrászterve: A mag apothéosisa”. A Vigadóban megrendezett kiállításán, hol újra láthattuk a Falusi üdvözlőgy, a *Szép Parthenopea*, a *Kavicsasszony-sorozat*, *Oliveccon*, s az *ürrépülés* hőseit ünneplő darabjait, klasszikus szépségű korai domborműveit s litográfiáit, a hiányzó nagy művek ellenére is közöl kirajzolódhatott egy szintű tud magának forrást és ihletet találni. Szerintem minden elvont formának figuratív a születése, s a látvány, az elképzelés a művészen fejlődik át alkotássá.”

Mintegy másfél évtizedet tesz ki az az idő, amíg a reneszánsz búvólejtésének dolgo-

Filmnapló

Sértés

Szánalmasak, de ugyanakkor tiszteletet parancsolóak Vaszilij Suksin novelláinak hősei, egyszerű emberek, kisebb-nagyobb gondokkal küszködők, mondhatni teljesen mindennapiak, egyetlen dologban azonban élesen elválnak megszokott környezetüktől: a külvilág hétköznapiak felfogható érdekségeire rendkívül érzékenységgel reagálnak. Nem ismerik el, hogy rájuk is ugyanazok az erők hatnak, mint a többi emberre: úgy cselszéknek, ahogyan azt lelkük kéri és parancsolja, s a hirtelen fellépő érzelmek és az azt követő tett között még csak egy kis rés sem található. Az érzések nek ez a hevesége Suksin hőseinél olyan visszafordíthatatlanul kitörő erővé válik, amely megakadályozza őket abban, hogy ellenőrizzék önmagukat, s a lelki szakadékok hatalmába esve „átlépik” az ítélőképesség határait, az erkölcsi normáit és a józan ész logikáját. Suksint egyaránt egyetlen cél, egyetlen szándék vezérlelte: nemcsak részleteiben bemutatni a pozitív és negatív tulajdonságokat, hanem lemmeni a félelmetes mélységekbe, s kiírni az emberről a teljes igazságot, jót és rosszat egyaránt. Ezt a célkitűzést Suksin következetesen

Színész volt, Debrecenben...

Itt, ebben a városban ma is fogalom a neve s így, bensőségesen: Sarlai apu. Az idősebbek, pályatársai talán tudják, honnan ered e név, mikor és kitől kapta, mert hiszen ő sem volt mindig „apu”, de az új, s újabb színész- és kritikugenerációk már természetesen amolyan anyakönyvileg hitelesített fogalomként ismerték és használták. Sarlai apu soha nem feledhető jelensége volt a Csokonai Színháznak, s Debrecennek. Lehet, vannak városok és színházak, melyeknek közönsége és társulata ugyanúgy a magáénak véli Sarlai Imrét, mint a debreceniek, de hát ez is természetesen következménye öröktől való „vándorszínészi” hajlamainak: első, budapesti, tízéves korában játszó szerepe óta (Robinson Crusoe-ként lépett a világot jelentő deszkákra), vagy harminc társulatban” játszott — ahogyan kedvesen és könnyedén elmesélte volt egy születésnap interjúban. Magáénak vallhatta őt például a marosvásárhelyi színház, ahol 1953-tól „játszta” szerepeit, egészen 1961-ig: Debrecenbe kerüléséig. De színész volt Pécsen, korábban, tagja a budapesti Új Színháznak (1930-ban szerződött oda), s színész volt jóformán mindenütt. Így hát szerepei is számosak: az 1982-es Hét évkönyv, amely teljes terjedelmét a „színházi játékosok” szentelte, csupán töredékét említheti jelentős alakításainak: volt Doolittle Shaw Pygmalionjában, Fridolin A szabin nők elrablásában, Boboz Imre Holnap folytatjuk-jában Cserepes, Thomas Szegény Dánielében a Csavargó, volt Gyerőfi Kós Károly Budai Nagy Antaljában. Játszott Gorkijt, Shakespeare-t, Sütő Andrást. És mi mindent még! Játszott filmekben és tévéjátékokban: a Kenyér és cigarettában, a Tükörképekben, a Járványban, játszott Szegeden a szabadtéri játékokon, Gyulán, a várjátékokon.

Jelenség volt: remek karakterszínész színpadon és filmvászonon egyaránt, s nagy mesélő, híres anekdotázó amúgy. Debreceni vendéglőkben Villont szavalt: előtte s utána eldörmögött, rekedt, mély hangján elkuncogott tréfáira is emlékezik hallgatóság. Utcasarkokon, presszókban csipte nyakon — egy-egy jó kedélyű adomázás kedvéért — ismerőseit, barátait. Történetek vele a dolgok: róla is keringtek, s keringnek — halhatatlanság ez is — derűs és kacagató adomák.

Tízévesen kezdte a színészkedést, s hetvennyolc évesen halt meg: e „színházi személy”, hosszú pályája során generációk egymásutánjait szórakoztatta-szomorította-ríkatta és lelkesítette. Ki mire emlékezik? A My Fair Lady csámpázó-kacsázó, táncikáló szemetesére, itt a Csokonai Színház színpadán, bizonyára nagyon sokan. És Örkény mintha róla formázta volna a Macskajáték Csermlényi Viktorát — Huszárik Zoltán, a darab rendezője is elhajózott már ama léten túli világba, ahová most Sarlai Imre indult —: mintha direkt és kizárólag az ő széles, duzzadó melkasárol kellett volna potyogniuk a hozzávágott, reszkető, sárga grizgaluskáknak. S volt egy film, talán csak filmecske, egy televíziós

Doolittle a My Fair Lady-ből: Sarlai Imre, 1966. (Kalmár felvétele)

valami, amiből már semmit sem őriz az emlékezet, csak Sarlai apu néhány perces, de óriási jelenetét. Egyetlen sor szövege nem volt, s elmondott mindent a szemével, a hangtalanul mozgó szájjal: egy önkéntes üzemi tűzoltóról, netán tűzvédelmi felelőséről, aki átesett ugyan a kötelező szakmai oktatáson, de nem emlékezett semmire. Megkapta a kérdést: és Sarlai Imre eljátszotta a reményt, hogy tudni fog, a riadalmat, hogy megsem, a félelmet, hogy mi lesz ebből, s a teljes önmegadást: hogy egye fene! Magához ölelte a piros poroltót és összeomlva ráhajította a fejét. Persze, az emlékezet, a nézőké roppant igazságtalan: Sarlai Imre jóval több volt, mint ez, vagy a többi tucat: hosszabb-rövidebb, csillogó epizódalakítás. De, mert valamiképpen ezekben villódzott leglátványosabban a színész tehetségének sajátos színe-fénye, hát főleg az ilyesfajta percekben őrizük legelevenebben az emléket.

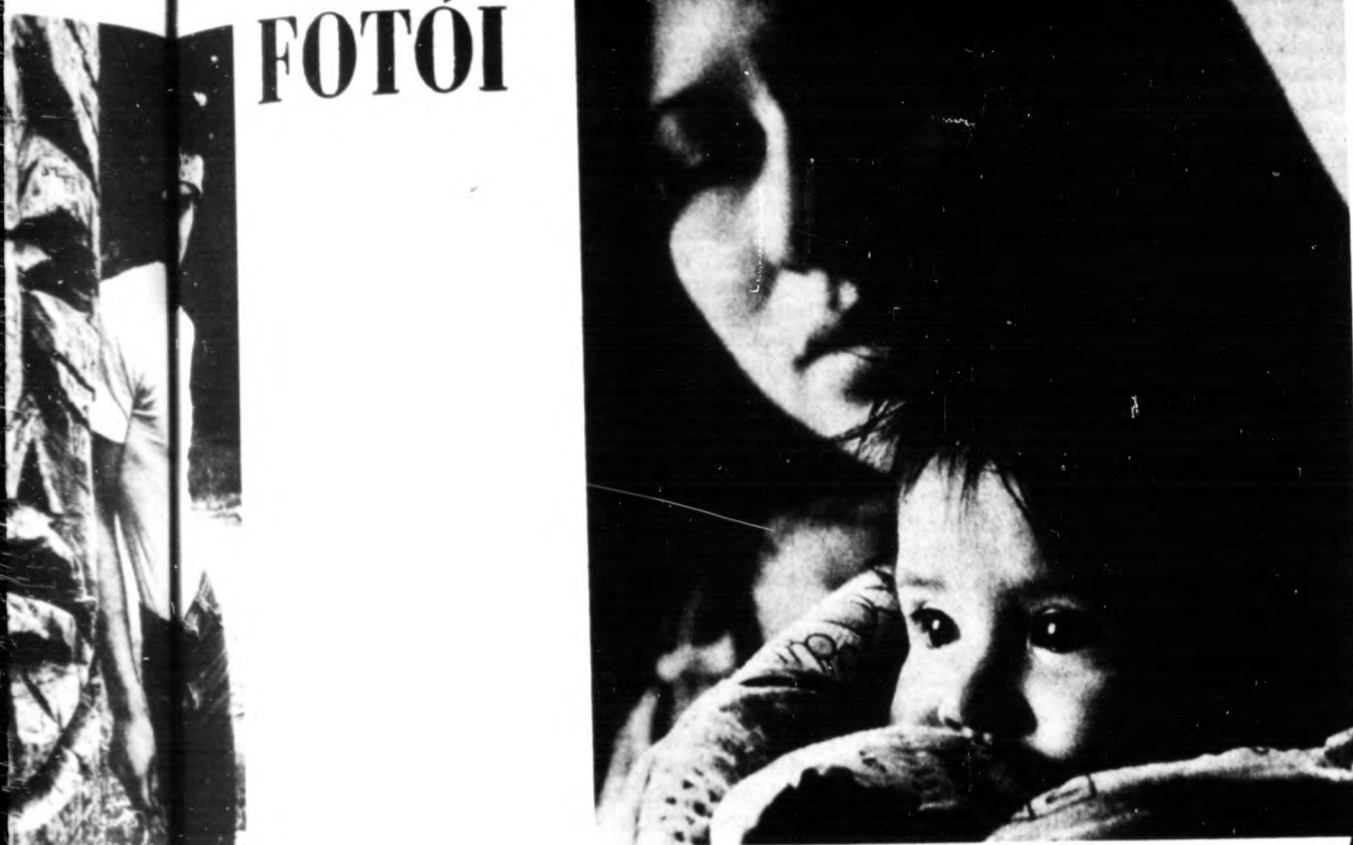
A Csokonai Színházból távozóban újfent nyakába vette az országot, végül a budapesti Katona József Színházhoz szerződött. A hírt is ez a színház adta ki: „Sarlai Imre érdemes művész, a Katona József Színház tagja, 78 éves korában elhunyt”. Vajon így érezte-e még, mint hetvenéves korában: „... szeretnék még játszani. Megdöbbenetek, hogy mennyi minden maradt még bennem, mennyi mindent nem tudtam még elmondani...” Színész volt, vérbeli, ezerarcú: bizonyára így érezte.

cs. n. l.

megvalósította munkásságában, ezért is háborgatták olyan hosszú időn keresztül a kritikusok és a nézők egyaránt — bár abban, hogy hősei nem kigondolt személyek, hanem a reális valóság képviselői, senki sem kértelkedett, még a legdühösebb ellenségei sem. Bacsó Péter rendezésében Suksin három novellája került filmszalagra. Mindhárom novellának látszólag jelentéktelen emberek a főszereplői, akik azonban egy váratlan szituáció közepette meglepő módon cselszéknek — azaz olyan tipikusan suksini hősök ők, hogy rajtuk keresztül valóban bepillantást nyerhetünk az író igazságra törekvő, kegyetlenül őszinte világába. A három kis történet között szinte lehatetlenség érték szempontjából különbséget tenni — az alapanyagot tekintve teljesen felesleges is a méricskézés: kerek egész alkotások ezek, olyan üzenettel a nézők felé, amit jó lenne alaposan átgondolni, s a tanulságokat levonva emlékeinkben elraktározni. Ami alapján mégis rangsorolhatók, az elsősorban a színészi játéka, és a mód, ahogy színészeink felszínre hozzák a nagyon is sebezhető emberi lélek vágyait és fájdalmait. Maradéktalanul és eljátszó erővel mindezt első sorban Gábor Miklós tudta megvalósítani. „A nem várt vendég” című novellában Borostás, fáradt arca a bevezető — autóbuszbeli — káposztalomban még nem sokat árulhat el a férfi érzelmeiből, de meggyötört, semmiből, de meggyötört, márcsak kor sejtetni engedti, hogy va-

lami kegyetlen emléket hurban, ezert is háborgatták olyan hosszú időn keresztül a kritikusok és a nézők egyaránt — bár abban, hogy hősei nem kigondolt személyek, hanem a reális valóság képviselői, senki sem kértelkedett, még a legdühösebb ellenségei sem. Bacsó Péter rendezésében Suksin három novellája került filmszalagra. Mindhárom novellának látszólag jelentéktelen emberek a főszereplői, akik azonban egy váratlan szituáció közepette meglepő módon cselszéknek — azaz olyan tipikusan suksini hősök ők, hogy rajtuk keresztül valóban bepillantást nyerhetünk az író igazságra törekvő, kegyetlenül őszinte világába. A három kis történet között szinte lehatetlenség érték szempontjából különbséget tenni — az alapanyagot tekintve teljesen felesleges is a méricskézés: kerek egész alkotások ezek, olyan üzenettel a nézők felé, amit jó lenne alaposan átgondolni, s a tanulságokat levonva emlékeinkben elraktározni. Ami alapján mégis rangsorolhatók, az elsősorban a színészi játéka, és a mód, ahogy színészeink felszínre hozzák a nagyon is sebezhető emberi lélek vágyait és fájdalmait. Maradéktalanul és eljátszó erővel mindezt első sorban Gábor Miklós tudta megvalósítani. „A nem várt vendég” című novellában Borostás, fáradt arca a bevezető — autóbuszbeli — káposztalomban még nem sokat árulhat el a férfi érzelmeiből, de meggyötört, semmiből, de meggyötört, márcsak kor sejtetni engedti, hogy va-

FOTÓI

Na szóval menjen vissza szépen a munkájához és ne törődjön semmivel.

Pihánszki másnap újra a parkon ment keresztül. A kis ember most is ott csákányozott. Megállt előtte.

— Megismer?

— Az ember felnézett, majd látta a fejét.

— Nem láttam én magát, sohasem.

— Igazán? Es azt sem mondta rám, hogy én here vagyok?

— En? Miért mondtam volna én ilyet?

— Ez az, amit nem tudok. Ezt szeretném most megtudni.

— Akkor mástól kérte? — mondta a kis ember — mert biztosan összekeverté it valakivel. Magának én nem mondtam semmit. Maga nekem idegen.

— Már elfelejtette? Tegnap reggel mondta. Itt álltam, ahol most, aztán egyszer csak azt mondta, hogy én here vagyok. Hát akkor én most egy here vagyok vagy nem?

— Ezt maga tudja.

— De maga mondta.

— Semmit se mondtam. Ne szkeirozzon itt tovább.

Pihánszki mos, már végképp nem értette az egészet. Ahogy elindult, még az is megfordult a fejében, hogy talán nem is volt igaz semmi. De mégis! Miért nevezte őt herének ez az ember? Mit akart ezzel? „Ne törődj vele — hallotta újra a felesége hangját, akinek elmondta az esetet —, okos ember túlzta magát az ilyesmin, hiszen akkor naponta bosszankodhatna, annyi sértés éri lépésnyomon.”

Pihánszki ment a hivatalba, de a lábai, mintha agyag-

ból lennének. Minek megy ő oda? Mi keresnivalója van ott? Lehet, hogy az a kis ember megiscsak ráhibázott, és ő valóban egy here, akinek a munkája nem ér semmit? Túszentési inger ki-nozta. Megállt, elővett, a zsebkendőjét és felkészült egy hatalmas túszentésre. Várt egy kicsit, de hiába. A túszentés visszament. Ez vele még sohasem fordult elő, amióta a hivatalban dolgozik. Mindig elől járt a túszentésben és most már ez is... Ez valaminek a jele, ez valamire figyelmezteti. Rosszkedvűen dugta el a zsebkendőjét, és amikor be-ért a hivatalba, egyenesen az igazgatóhoz ment.

— Koponyai kartárs — mondta —, valami történhetett velem. Ma reggel nem tudtam túszenteni.

— Visszament?

— Igen. Nem jött ki.

— Ez érdekes, hiszen maga ötször is szokott egymás után... Pihennie kéne Pihánszki kolléga. Igen, azt hiszem, szabadságra kéne mennie.

— Nem, igazgató kartárs — sőt — mondta elszántan Pihánszki —, nekem most nem pihenésre van szükségem, hanem valami egészen másra. Pontosan még nem tudom mire, de egész biztosan rá fogok jönni.

— Mit akar tenni?

— Felmondok, Koponyai kartárs.

— Ezt nem teheti meg!

— Lehet, de mégis megteszem. Szeretném, ha ezt vita nélkül tudomásul venné és elengedné.

— Erről szó se lehet Pihánszki kartárs! Maga alapító tag, húsz éve dolgozik rendszeresen a hivatalban, min-

dig megbecsültük a munkáját. Hálátlanúságot követne el velünk, és magával szemben is. Arról nem is szólva, hogy éppen most, az idény kellős közepén...

Az igazgató hosszan igyekezett Pihánszki lelkét, beszélni, de a hivatalnok ragaszkodott az elhatározásához.

— Meg fogja bánni, Pihánszki kartárs... Ezt még nagyon meg fogja bánni...!

Amikor már kezében volt a munkakönyve, elment a munkára jelentkezett a Kertészeti Vállalatnál, ahol a kis ember is dolgozott. A formáságok elintézése után Pihánszki is kapott egy csákányt, lapátot, talicskát, aztán a munkavezető megmutatta neki, hol kezdjen munkához.

— Ha készen van — mondta a munkavezető —, akkor majd szóljon, és újabb feladatot kap. Fagyos a föld, keményen kell dolgozni, de maga szakikám, bivalyerős embernek látszik, biztosan bírni fogja.

Ott maradt még egy ideig, figyelte Pihánszkit, aztán el-sétált a kis emberhez, megállt előtte, a fejét csóválta.

— Már megint ez a here dolog, Pista bácsi? Mondtam már, hogy ne így toborozzon munkaerőt. Egyszer ráfázunk.

— Nem úgy néz ki — huncyorított az öreg, és a nagy lendülettel csákányozó Pihánszki felé mutatott. — Nézze csak, milyen vidáman melőzik. Hat ökörrel se lehetne már onnan elvonatni. Ne érmem meg a száz eszten-dőt, ha ez az ember nem most dolgozik először életében, jókedvűen.

ÉRTSÜNK SZÓT!

A legnagyobb magyar egynyelvű szótár

Megjelent 1982 végén a neves kolozsvári tudós egyetemi tanárnak, akadémiank tiszteleti tagjának, Szabó T. Attilának legújabb műve: az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár III. kötete (elt—felz). A bukaresti Kriterion könyvkiadó hozta ki karácsonyra. Páratlan teljesítmény, hogy egyetlen személy gyűjtötte össze az anyagot és szerkeszté szótárrá. Csak a II. kötettől kezdve vannak szerkesztő-munkatársai. Az első kötet 1975-ben, a második 1978-ban került ki a nyomdából. Hogy a vállalkozás méreteiről fogalmunk legyen, íme néhány számadat: a három kötet eddig több mint 3600 lapon 326 ezer adalékot tartalmaz 18 804 címszóban. Az első a 14—15. századból származnak, de zömük a 16—19-ből. Különösen gazdag a 17—18. század.

A szótár anyagát kéziratos forrásokból, városi jegyzőkönyvekből, bírósági ítéletekből, panaszlevelekből gyűjtötte ki több évtizedes levéltári munkával a szerző. Kissé latinos műveltségű, de izes magyar nyelvű mondatok ezrei olvashatók a szócikkekben.

Azonkívül, hogy a magyar nyelvtudomány ágai közül a szótörténetnek, történeti nyelvtannak, népi szólásoknak és nyelvjárástörténetnek kimeríthetetlen kincsesháza.

több száz vagy talán ezernél is több adata először szerepel nyelvtörténeti szótárban. Különösen igekötős igékben és latin eredetű műveltszavakban hozott az eddig ismerteknél jóval régebbi és színesebb adatokat. Rendkívül gazdag adattára lehetővé teszi, hogy árnyaltabban ismerjük meg szavaink régi jelentéseit.

Vannak „inyenc” olvasók, akik izgalmas olvasmányt tartják a nyelvtörténeti és etimológiai szótárakat. Ez a szótár az eddigieken is túltesz.

Ez a kötet különösen alkalmas az igekötős igék vizsgálatára, hiszen az el- igekötősök részben, a fel- igekötősök teljes egészükben megtalálhatók benne. Lásunk hát mutatón néhány példamondattal (mai helyesírással)!

eltagad (letagad) 1762: El ne tagadja kegyelmed, hogy azt mondá kegyelmed a Méltóságos Fő Tiszt úrról, hogy leesett az eb a talyigáról!

eltakar (betakarít, gyűjt) 1598: Abban a cserélt földben, az Makay Lőrincében, egyfelől tíz rudat szántatott el, Eördög Ferenc uram az széliben, az hosszában tizenhat rudat, melyet ökegyelme be is vettetett vala kölessel. el is takará róla a hasznót.

eltakarítat (eltemettet) 1710: Lakatos Lászlóné aszszonyom az több aprólék javaiból hagyja, hogy eltakarrittassák, és ami abból megmarad, adják az kisebbispotálybéli szegényeknek és az toronybéli raboknak.

eltart (visszartart) 1681: az ingó-bingó javait mind el-tartották.

eltévelyedik (elkallódik) 1586: Eddig csak egy pénz is nem fizetett Igyjártó György sem énnekem, sem Elek Jánosnak, mert az adóssal levél is eltévelyedett vala köztünk.

A nem igekötős igék közül egyet említek, amely a mai olvasót „érdekelheti”: **érdekel** (érint, illet, sért, fenyeget, bökös) 1813: ... régi nagy famíliáját illetlen nevekkel érdekelte; 1846: Darvas János... hátam mögött engemet szájjára jöhetett minden kigondolható szavakkal érdekel, huncfutnak, tolvajnak, gazembernek nevezett; 1805: ... illetlen magaviseletével a panaszlókat... érdekelte, szükségének láttuk a nemes magistratus által megfeddenni és dorgálni; 1825: ... ki öléssel, ki szeme kiszúrásával, ki meg lövéssel érdekelvén...; 1820: nekem számos embereim vannak, kik megmondhatják, vajon szöval is, de kézzel is érdekeltem-e, vagy nem.

Kálmán Béla

Egy szovjet kritikus Kelet-Közép-Európában

Vlagyimir Ogynev

Vlagyimir Ogynev munkásságát roppant közel hozza hozzánk az, amit nehezen lehetne másként nevezni, mint a kelet-közép-európai atmoszféra átérése. Ogynev az évek során bejárta Csehszlovákiát, a bolgár földet, Jugoszláviát, Romániát, Lengyelországot és hazánkat. Megismerkedett Laco Novomeskyvel, Kamen Kalcevvvel, Zaharia Stancuval, Ljubomir Levcevvvel, Ivo Andrić-tal, Ranko Marinković-tal, Illyés Gyulával és Benjámin Lászlóval. Azaz nem csupán velük, hanem tudatosan törekedett mindenkiell találkozni, akiktől tájékozódást kaphatott. Segítette őt nyelvtudása: több szláv nyelvet ismer, tehát — hogy rögvest hazabeszélek — Illyés több olyan művét, amely oroszul nem hozzáférhető, bolgáruul, szerbül, netán lengyelül olvasta el. Legfontosabb segítőtársja azonban az a felismerés volt, hogy esszéinek nem valamiféle irodalmi bedekkereknek kell lenniük, hanem egy kritikus tájékozódásának, aki azért fordul a szocialista világirodalomhoz, hogy megismerje a rokon és az eltérő tendenciákat.

Ogynev azért foglalkozott a szerb Andrić prózájával, az ugyancsak soknemzetiségű jugoszláviai irodalmi élettel, hogy bizonyos hazai jelenségeket értsen meg pontosabban. Ogynev, ha Illyésről írt, természetesen nem vindikálta magának azt a jogot, hogy ő jobban, mélyebben ismerheti a magyar költőt, mint mi. Ő azt hangsúlyozta, s ebben tökéletesen igaza volt, hogy másként látja, mint mi.

Ogynev kritikusai gyakorlatában arra a törtenészek által az utóbbi három évtizedben makacsul hirdett igazságra találunk igazolást, hogy Kelet-Közép-Európa történelme, következőképpen szellemi élete — szervesen összefügg egymással.

Ogynev nem nagyon szereti a nagyképu teoretizálást. Az irodalmat mindig művekben és nem elméletekben értékeli. Ezért abban az előnyös helyzetben lehetünk, hogy példáink konkrétak lehetnek.

Ogynev egyik könyvének ez a címe: Tanúságok. Az alcím: A kritikus naplója,

1970—1974. Ebben a sajátos naplóban sokszor fordul elő Illyés neve. Beszámol a személyes találkozásról, a Borisz Paszternakkal szövődött barátságról. Világos, hogy az orosz esszéistát voltaképpen két dolog érdekli Illyés személyiségében: az egyik, hogy a magyar költő avantgarde lázadása és a későbbi költői kiteljesedés között milyen kapcsolat található, a másik probléma pedig az, hogy Illyés szoros kötődése a francia kultúrához miként keletkezett, szilárdult meg. Mindkét esetben olyan kérdést boncolgat Illyés kapcsán, amelyek őt a szovjet-orosz irodalom kontextusában érdeklik. Miként zajlott le az orosz poézisban a váltás a harmincas évek első felében, Majakovszkij halála után? Mi ennek a hagyománynak a kapcsolata a mával? Ogynev tudja, hogy ilyesfajta váltás Illyés költészetében is megtörtént a Nehéz föld megjelenése előtt... Avagy: a soknemzetiségű szovjet költészetben nem csekély súlyú probléma egy másik nemzeti kultúrában való otthonosság. Illyés „második anyanyelve” a francia, ezért is érdekes Ogynev számára.

Még pontosabban érthető Ogynev munkamódszere, ha arra a jegyzetere vetünk egy pillantást, amelyben a János vitéz két orosz fordítását veti össze. Ismeretes, hogy Petőfi elbeszélő költeményének halhatatlan tolmácsolása van Borisz Paszternak tollából. 1973-ban azonban kiadtak egy másik fordítást is, amelyet Dmitrij Kedrin, a háborúban elesett költő készített. Veszélyes kísérlet, hiszen Paszternak fordító tekintélye vitathatatlan. Kedrin pedig már mint költőt is szintén elfeledték. Ogynev helyesli a Kedrin-féle változat megjelentését, mert „az elbeszélő költemény hangvétele Paszternaknál patetikusabb, romantikusabb, Kedrinnél realistább, boldogabb, világosabb a paszternaki szöveg komorabb, 'komolyabb' koloritjánál”. Végül mi, magyar olvasók Petőfi elbeszélő költeményének lehetséges megközelítési módjairól tudunk meg valamit, Ogynev számára pedig ez az esemény arra is alkalom, hogy egy elfele-

dett költő-műfordító emléket ébressze.

Ogynev könyveiben egy nagy műveltségű esszéista olvasmányával, személyes élményeivel köti össze Kelet-Közép-Európát: Marcinkiviciust, a litvánt a lengyel Jaroslaw Iwaskiewiczset, az orosz Borisz Szluckijt velünk, magyarokkal és Ivo Andrić-tal. Mellesleg Szluckij akár jelkép is lehet... Hiszen Ogynevától tudhat, hogy Szluckij, aki bejárta a második világháború frontjait, első versesfüzetét Belgrádban és Magyarországon adta ki, név nélkül, s például egy versét, mint a katonafolklor kiemelkedő példáját idézte Ilja Ehrenburg. Véletlen lenne mindez? Az a tény azonban már semmi esetre sem véletlen, hogy Szluckij majd oly sok időt és fáradságot áldoz a kelet-közép-európai népek, egyebek közt a magyarok költőinek fordítására. Úgy látszik, hogy a háború és a szabadságharc élménye tette világossá a szovjet irodalom számára a térség összetartozását. Persze, időnek kellett eltelnie ahhoz, hogy a politikai és társadalmi felismerés irodalmi ténynyé legyen.

Sorolhatnánk tovább Ogynev izgalmasabb izgalmasabb megfigyeléseit. A lényeg azonban: a szemlélet. Az az irodalmi attitűd, amely képes az egységben meglátni a sajátost, és a különösből az összekötő szálakat.

Ez a szemlélet azért is példászerűnek tartjuk, mivel manapság sokan vannak nálunk is, akik Kelet-Közép-Európa viharzónájában meglehetősen felelőtlenül elfeledkeznek arról, hogy az összetartozás ténye a domináns. Az irodalomban éppen úgy, mint a társadalomban. Ez pedig feltételezi, hogy hagyományaink számbavételénél, a jelen lehetséges tendenciái között választva — az egység felé mutató áramlatokra szavazzunk. Vitaközi is az egyetértés reményében lehet. Kultúránk története ugyanis meggyőzően bizonyítja, hogy mindenkor ez a magatartás volt a hasznos hajtó.

A közönség számára ugyan úgy, mint az irodalmak gazdagodása szempontjából.

E. Fehér Pál

Hallottuk valahol

— Mennyiért adja ki ezt a szobát?
 — Havi 300 koronáért.
 — Világítással együtt?
 — Igen, a nappali világítással együtt, a villanyért külön kell fizetni.

— Mi az, ami gépkocsibaleset közben még a lélekjelentélnél is fontosabb?
 — A fizikai távollét!

— Azt hiszem, Jeanette, a következő szezonban kénytelenek leszünk csökkenteni az árakat! — mondja a francia Riviera egyik hoteltulajdonosa.
 — Miért?
 — Hogy a szegényebb milliomosok is megszállhassanak nálunk.

— Állandóan panaszkodsz az eladókra, és nézd csak, most is milyen szépen beszélnek azzal a vevővel!
 — Hogyne beszélne nekem szépen, mikor a főnök felesége!

— Végre szebb környezetben fogunk élni — mondja az egyik szomszédasszony a másiknak.
 — Mi pedig nyugodtabb környezetben...
 — Maguk is elköltöznek?
 — Nem. Csak maguk.

— A férjem tegnapelőtt elment otthonról és azóta nem láttam — mondja egy kétségbeesett nő a rendőrségen. — Ez azt a fényképe.
 — És mi volt rajta, amikor eltűnt?
 — Szürke, foltos nadrág, ing gombok nélkül, egy fekete és egy piros zokni, és egy fehér cernával megvarrt barna szetter...

— Látta ön a vádlottat a bűncselekmény elkövetése előtt? — kérdezi a bíró.
 — Igen! — válaszol a tanú.
 — Akkor kérem mondjon el minden részletet. Mindent, amit látott.
 — A vádlott a fürdőszobában tartózkodott. A mosdónál állt, az arca fehér volt, a szája szélén hab volt, és a kezében borotvát tartott.
 — És azután mi történt?
 — Azután elkezdett borotválkozni.

Hol végeztette a szívátültetést?

Milyet parancsol?

— Jó reggelt!
 — Jó reggelt!
 — Ma mintha kissé sápadtabban nézne ki...
 — Sápadtabban? Nevetnem kell. Mondja csak meg őszintén, hogy úgy nézek ki, mint egy kicsi citrom.
 — Na ne túlozzon!
 — Én túlozok? Hát nézzén rám, ember! Ez a szín már nem is sárga, hanem szürke. Hozzám képest, a nemespehely olyan, mint a jonatán alma.
 — De hát mi baja volt?
 — Volt? Most is van barátom. Kétoldali mellhártyagyulladás, azon túlmenően kideríthetetlen szívzörögök, általános legyengülés, és a többi nem is sorolom.
 — És maga ezzel járkál?
 — Miért, fekdíjek koporsóba?
 — Ember! Ne legyen morbid!
 — Kacagnom kell! Én morbid! Uram! Engem tanulmányoznak az egyetememen. Szinte nincs olyan betegség, amit én el ne kaptam volna. Vörheny, skarlát, kanyaró, számarkóhőgés...
 — De hát ezek gyerekbetegségek...
 — Na és? Én is akkor kezdtem. És onnan jutottam el ideig. A vizenyős mellhártyáig... Tudja, az orvo-

sok már rég lemondtak rólam. A múltkoriban a körzeti orvos úgy nézett rám, mint Hamlet az apja szellemére Helsingörben.
 — És milyen tünetekkel jár ez a vizenyős mellhártya? Tudja, nekem is szúr itt hátul, baloldalt...
 — Csak ott? Akkor nem lehet nagy baj. Nekem szúr jobbról is, balról is, oldalról is, keresztül is. Néha úgy érzem magam, mintha a szarmurájok késpárbajt vívnának bennem. De már fel sem tűnik. Megszoktam.
 — Megszokta? Az iszonyú fájdalmakat?
 — Naná. Ha éveken át treníroz az ember. Hozzám képest egy fakir olyan, mint a harci mén, ha meghallja a trombitaszót. Na, de nem is tartom föl, sietnem kell. Tudja, ki akarnak vinni az orvosi világkiállításra, és most intézem a vízumokat. Persze, ha megérem... Mert most is majd szétrobban a fejem... Aprópó, nincs valami tablettája?
 — De van. Nézze csak! Melyiket parancsolja?
 — Azt a sárgát. Illetve... Talán inkább azt a pirosat.
 — Kösönöm. Viszlát!
 — Örülök, hogy ilyen jól elbeszélgettünk...
 Kaposi Levente

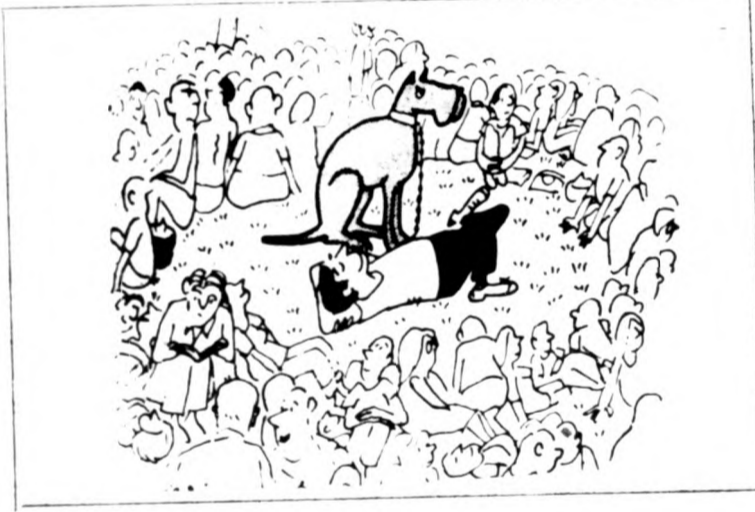
Külföldi karikatúrák

Nem, nem adom kölcsön a tollam!

Szöveg nélkül

Szöveg nélkül

A két szomszéd vár

Nálunk történt, még a régi szép hetvenes években, amikor az ötforintos duplát két-tő-ötvenért ittuk, sőt kávébérlettel még ennél is olcsóbban hajtották, azaz öntötték utánunk. Egyszerűen nálunk történt, hogy hatalmas irodaházat építettek. Nem is egyet. Kettőt. (Ebből is látszik, hogy nem ma kezdődött a két szomszéd vár története, hiszen ma már nem nagyon lehet hatalmas irodaházat építeni.) Két vállalatnak egymás mellé építettek új székházát. Annak a két vállalatnak, amelyek az ókori görögök által meghatározott négy elemnek az egyikével foglalkoznak.
 Az egyik cég igazgatta, a másik művelte ezt az elemet. (De lehet, hogy fordítva.) Mindkettő ellátta saját feladatait, nem avatkoztak egymás ügyeibe. Hogy ez a be nem avatkozás még tökéletesebb legyen, udvarukat kis kerítés választotta el egymástól. Jelképes volt ez a kerítés, de azért nem ugráltak át minduntalan a két szomszéd vár dolgozóit. Nem ugráltak, több ok mellett már csak azért sem, mert az elem, amivel foglalkoztak, sok azonos mozgásszerű bevettséget is okozott nekik, ami megnehezítette az ugrálásukat.
 Eme és más betegségek gyógyítására orvosi rendelő is épült az egyik székházban. Sokak gyógyulása kezdődött el itt a különböző nyavalyákból.

A székházak építésétől sok idő telt el. Megszűnt a kávébérlet, a dupla is öt forintba kerül már, s egyre nagyobb szerepe lett az integrálásnak, az összefogásnak. Így került fel a másik vállalat igazgatóságán, hogy ezt az orvosi rendelőt talán nekik is igénybe lehetne venniük gyógyulási célokra.
 Hamarosan meg is indultak a tárgyalások ebben az ügyben. Mit mondjak... Talán (és legfeljebb) ezt: A tárgyalások szívélyes és baráti légkörben folytak. Eredményük azonban nagyon hasonló a leszerelési tárgyalásokéra: Nem voltak eredményesek, viszont igen elhúzódtak. Hogy mi történt, mi nem a zárt ajtó mögött, arról nem szivárgott ki hír, pedig megkezdésük óta már többször történt átszivárgás az orvosi rendelő szolgálatáira áhító vállalatra bízott tölteseken. Ugyanezek a tárgyalások zajlottak le a fogászati rendelő ügyében, mert az egyik vállalat dolgozóit vagy az SZTK-ba jártak a fogukkal, vagy rajta tartották a nyelvüket, amihez ugye nem is kell orvosi rendelő.
 A tárgyalások állítólag ma is folynak a két szomszéd vár között, mindeddig eredménytelenül. Pedig mindkét vállalatnál jól tudják, minden dolog addig folyhat csak tetészerint, amíg gátak közé nem szorítják. Hogy a közöség számára legkedvezőbb irányba folyjon.

Göz József

DIMITR BEZSANSZKI:

Mint a mesében

— Apu, miért volt a király meztelen?
 — Azért, mert valami csirkefogók felkész terméket adtak neki. Legközelebb jobban figyelj, és ne tegyél fel buta kérdéseket!
 — És miért nem mondta meg valaki rögtön neki, hogy meztelen?
 — Azért, mert... Honnan tudjam, hogy miért!? Jobb lenne, ha kimmennél játszani! Ez vasárnap történt; meséket olvastunk a fiammal, és megbeszéltük a bennük felmerült problémákat.
 Hétfőn az igazgatónk értekezletet tartott. Űlők az értekezleten, hallgatók, jegyzeteltek. Egyszer csak leesett a tollatollam a padlóra. Lehajoltam, hogy felvegyem, és hirtelen azt látom, hogy az igazgató meztelen van! Abszolúte! Cipő nélkül, sőt zokni nélkül! A parkettára rakta meztelen lábát, és az ujjait mozgatta. Nem hittem a szememnek. Pislogtam, megnéztem még egyszer — úgy van! Meztelen! Meglöktem a könyökömmel Draganovot.
 — Draganov — sügtam a fülebe — nézd meg, mi van a főnök lábán.
 Draganov szó nélkül ledobta a ceruzáját a padlóra, és bemászott az asztal alá. Néhány másodperc múlva kimászott, és rám nézett. Arca sápadt volt, mintha egy dinosauruszt látott volna az asztal alatt. Odasúgja nekem:
 — Olasz cipője van. Az olaszok tudnak ilyen könnyű kis átlátszó cipőt csinálni. Valószínűleg akkor hozta, amikor legutóbb Olaszor-

szágban járt. Igen, úgy van, olasz cipője ez...
 Az értekezlet véget ért. Ebéd után kihívták valahová az igazgatót, Draganov meg én szaladtunk utána a kijárat felé. A földszinten értük utol, amikor Panajot bácsival, a portással beszélgettünk. Miután biccentett az öregnek, elindult a kocsija felé. Télikabátban, fején sapka, kezében diplomata-táska... És meztelen! Oda-kintről havazik! Legalább öt centiméteres a hó, de ő fittyet hány a hóra, lassan, kényelmesen megy. Mögötte pedig ott látszottak meztelen lábának nyomai, mint nyáron a strandon. Megragadtam Draganov kezét.
 — Draganov — mondom — ez nem olasz...
 — Mi van? — úgy tesz, mintha mit sem értene.
 — A főnök cipője. Nem Hollandiából hozta?...
 — Hollandiából vagy Olaszországból — mit számít az! — felelte Draganov.
 — Igen, valóban — helyeselttem neki — a főnökünk nagyon izléselesen öltözködik...
 Otthon a fiam újra nekem szegezi a kérdést:
 — Apu, miért nem mondta meg valaki a királynak, hogy meztelen volt?
 Ekkor nem bírtam tovább türtöztetni magam, és lekevertem neki egy olyan nyaklevest, amitől rögtön elhallgatott, és elment lefeküdni.
 Hogy néha mennyire tudják molesztálni az embert ezek a gyerekek!

(Juhász László fordítása)

AFORIZMÁK

Egy cég vezetőjének elsősorban szüksége van adósi listájára. A hitelezők ugyanis maguktól jelentkeznék.
 (Mark Twain)

...
 A mélyebb ok, amiért olyan sok fiatal nem hajlandó házasságot kötni, az a nézet, hogy egy életre szóló hűségfogadalom szörnyű dolog.
 (Roger Mehl evangélikus teológus)

...
 Az ember eddig azzal a gondolattal volt kénytelen élni, hogy egyéni halála biztos. Most azonban még az egész emberiség lehetséges pusztulásának gondolatába is bele kell törődnie.
 (Arthur Koestler)

...
 A pszichoanalízis az embert nem olyan érzéketlen ösztönlénynek tartja, ahogyan ezt nekünk meghamisítótan minduntalan beszélük; csupán azt ismerte fel, hogy az ember sokkal több meg nem fekézett indulatot hordoz magában, mint amennyiről tudni szeretne.
 (Alexander Mitscherlich)

...
 Több pénz áll rendelkezésre annak a kikutatására, hogyan kell a jövőbeli úrhajósoknak táplálkozniuk, mint annak a kérdésnek a tisztázására, hogy a Föld majdnem kétféleképpen lakosa miként maradhat életben.
 (Robert Jungk)

...
 Újságírókkal folytatott beszélgetések után legszívesebben egy tehénnel társalgok. Az nem néz olyan leselkedve az emberre és nem tesz fel fogas kérdéseket.
 (Ian Smith)

...
 A végrehajtási utasítások: magyarázatok azokhoz a magyarázatokhoz, amelyekkel egy magyarázatot magyaráznak meg.
 (Abraham Lincoln)

...
 A világon egyetlen búcsú sem nehezebb, mint a hatalomtól való búcsú.
 (Talleyrand)

...
 A divatos szavak olyanok, mint a használatlót megkopott bankjegyek: a csere küszöbön áll.
 (Siegfried Lenz)

...
 A legszebb emlékmű egy zeneszerző számára az, ha műsoron marad.
 (Carl Orff)

...
 Számomra a férfiak a legszebb és legveszélyesebb ragadozók a világon. Úgy szeretem őket, ahogyan az állatszeldítő szereti a tigriseit.
 (Eartha Kitt)

Amiről utca!
növészek el
Debrecenben

Cser

A timáripari cserzés az az alapvető eljárás, amellyel a nyers állati bőrt kékessé, tartósítják. Lényege, hogy a vízben feloldott cseresav a bőr pórusaiba behatolva a nyersbőr fehéranyagát megköti — így azt a rothadással és a nedvesség károsító hatásával szemben ellenállóvá teszi. A növényi cseranyag a cser-, a fenyő-, a gesztenye-, a tölgy- és a quebrachófák kéreg alatti rostjaiban halmozódik fel. Legfontosabb alkotóeleme a tannin. (A tannin a legértékesebb ipari anyagok egyike. Az egyiptomi falaképeken már feltüntetett a cserzés műveleteit. A múmiák lábán cserzett bőrű sarukat találtak.)
A vörös- és a lucfenyők kéreg Európában legelterjedtebb cseranyagát adja. A kéreg annál értékesebb, minél simább a felülete, minél vékonyabb a pararétege. Az ezzel cserzett bőr sötétbarnás, kevésbé jó minőségű bőrt ad, mint a tölgycserzés. A tölgyfard-ültetvényeknél a nagy cseresavtartalmú fiatal, 15–20 éves fák kérgének a kitermelésére törekednek. (A hántolásból visszamaradt rönköket tüzelőszereknek használják fel.) A nálunk honos kocsányos tölgy kérgé egyik legértékesebben ismert nemes és cseresavban gazdag.

A növényi cseranyagok kitermelési folyamata: 1. A döntött fák törzsének lehántolása speciális késekkel; 2. A kéreg egy méter hosszúságúra darabolása és szárítása; bálázása, illetve a dél-amerikai quebrachófa csapolásával nyert gyantaszor anyag 50 kg-os zsákokba csomagolása; 3. Az anyag előáprítása 2 cm-es rövid darabokra (kezdetlegesen cserzett bunkóval), utána az őrlés (régen köves darálóban); 4. A cseresav kilúgozása nyitott, felfelé keskenyedő duplafelekű 200 literes fadobokban 90–100 Celsius-fokú vízzel leforrázva; 5. A lúg besűrítése kellő koncentrátságra elérésé végett, a felesleges víztartalom eltávolításával.

A bőrcserzés eredeti — kisipari — műveletének módja: Az előzőleg ún. mosóhordókban levő szaporító lében jól kiáztatott bőr kicserzése: tölgy- vagy fenyőfából készült hatalmas hordóban forgatással. (A hordó forgási irányja szabályos időközönként automatikusan átvált, hogy a benne levő bőrök ne csavarodjanak össze. (A cserzés ideje a bőrök vastagságától függően általában 48 óráig tart.)

A kello cserzés elengedhetetlen különleges fokozat, amely a cserésav tartalmának többszörösére megemelését szolgálja. Ha a fokozott ismételt cserzés után, azaz a bőr már nem vesz fejtől több cseranyagot, vagyis teljesen átcsereződött. A leállított hordóból kiszedett bőrök prés alá helyezése, felületesen préselés után következnek a szárítás lécekre felfüggesztve, télen fűtött szárító helyiségben, nyári melegben félereszes szellős góréban. Mintegy fél évszázad óta a bőrök kb. 25 százaléka krómcserezésű. Ezek a növényi cserésűekhez viszonyítva puhábbak, szivósabbak, kitűnően festhetőek és vízhatlanabbak. Ezért elsősorban a felső-, a ruházati és a mosható kesztyűbőrök cserzését végzik ezzel a eljárással.

A frissen darált, tiszta növényi cserlé, a kb. 8 százalékos tannintartalmú folyton gyógyászati célokra is alkalmas. Gyomorbetegeknek ivóteaként, ekcémára pedig cserfűrdővíz formájában.
A Cser utca az epreskerti Egyetértés utcánál van.

Dr. Bornyi József

SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ *

AZ ORVOS TANÁCSA

Az indokolatlan gyógyszerfogyasztás ártalmairól

Akad-e ház, ahol ne lenne valamilyen megmaradt gyógyszer? Legtöbbször azért, mert a beteg meggyógyult — az orvosság egy része pedig megmaradt. Mit tegyünk ezekkel a feleslegessé vált gyógyszerekkel?
A fájdalomcsillapítót, lázcsillapítót, hashajtót, hasföggőt — de csakis ezeket — eredeti csomagolásban tegyük el; szükség esetén ezeket orvosi rendelés nélkül is bevehetjük. Egyéb gyógyszert és a készített porokat, pirulákat, kanalas orvosságot, kenőcsöt, szemcseppt semmisítsük meg. Ez nem pazarlás! Inkább az nevezhető annak, ha olyan gyógyszereket kérünk orvosunktól, amelyekre nincs feltétlen szükségünk, vagy annyit kérünk, amennyit nem tudunk rövid időn belül felhasználni.
Sokan a gyógyszer bevétele után türelmetlenül, azonnal várják a hatást, s ha az késik — esetleg más orvostól — új gyógyszert kérnek vagy — ami még rosszabb — barátoktól, ismerősektől kapott gyógyszert szednek orvosi javaslat nélkül. A megmaradt gyógyszerek pedig a „házipatikában” hevernek. A fel nem használt gyógyszer nagyon sok veszélyt rejt magában. Méreggá válhat.
Elsősorban nem azért, mert vegyi átalakulás történik benne, hanem mert idők múltán orvosi utasítás nélkül helytelen felhasználásra kerülhet. Igen veszélyes lehet az is, ha ellenőrzés nélkül többféle gyógyszert szedünk egyidejűleg, amelyek kölcsönhatása egészségkárosodást okozhat.
Igen veszélyes, ha a hozzáférhető gyógyszer a gyermek kezébe kerül és azt, esetleges tetszetős, színes külseje miatt beveszi. Hány halálos baleset, súlyos mérgezés történt már a felnőttek hanyagságából, gondatlanságából elől hagyott altatótól, idegcsillapítótól.
A megoldás egyszerű: tartsunk minden gyógyszert otthonunkban a gyermekek számára hozzáférhetetlen helyen, elzárva. Méreg lehet a legjobb gyógyszer akkor is, ha nem előírás szerint használják. Ami az előírt mennyiségben gyógyít — nagyobb adagban mérgező.
A felnőttag gyermeknél már halálos mérgezést okozhat! A felnőttek számára rendelt bizonyos gyógyszerek még az adag csökkentése mellett is veszélyesek a gyermekekre nézve.

Egyes gyógyszerek más-ként hatnak — esetleg fordítottan — idős korban is. Például előfordul, hogy nyugtató hatású gyógyszer idős embereknek izgalmi állapotot okoz. Vigyázni kell a gyógyszer-tulérzékenységre is! Gyakori az antibiotikum (főleg penicillin) és szulfonamid-tulérzékenység, amire — ha már tudunk róla — mindig fel kell hívni a gyógyszerrel rendelő orvos figyelmét.
Hosszabb időn át szedett azonos gyógyszer esetén is időnként szükséges az orvosi ellenőrzés. Nem könnyű ugyanis azonos, hogy mikor vesszük be a gyógyszert. Így például ami éhgyomorra ártalmas — étkezés után hasznosná válhat. Mégis hányan vannak, akik jogot formálnak arra, hogy akár maguknak, akár másoknak orvosi tanácsot adjanak. Gyógyszert javasoljanak. A bajok elkerülése érdekében ezért ne használjunk fel másnak felírt, megmaradt gyógyszert. Minden gyógyszerrel gondosan zárjunk el. Bizzuk orvosunkra a gyógyszer kiválasztását és tartásukat szigorúan az előírt gyógyszeradaghoz!

KERTBARÁTOK

A kistermelés tervezése

Most, a tél után, sok családban születik meg olyan elhatározás, hogy a ház körüli udvaron, vagy az újonnan megszerzett telken zöld-ség- vagy virágtermesztést, gyümölcsfák telepítését, esetleg kisállat-tartást is kezdnek. S noha legtöbbször a kistermelés nem lesz a családi megélhetés alapja, mégis érdemes a szükséges tenivalókat jól át gondolni, sorra venni — ha úgy tesszük, megtervezni.
Legelőször azt kell eldöntenünk, hogy csak a család ellátása a cél, vagy adottságaink lehetőségeit nyújtóan felesleg termelésére, értékesítésre is. Azt is célszerű körültekintően megvizsgálni, telkünk talaja, a vidék éghajlata mit tesz lehetővé. Jó előre tudnunk azt is, hogy az országos és helyi rendelkezések milyen fatermelési rendet, állattartási lehetőségeket engedélyeznek.

got elszórni, palántákat ültetni és idő, erő híján kétsős kapkodni, esetleg abba is hagyni a megkezdett munkát.
Ha területünk adottságai megfelelőek, s a kereslet is erre buzdít, emellett kedvünk és erőnk is van, érdemes a család szükségletén túl piacra is termelnünk. Az ártermelés természetesen már nagyobb körültekintést kíván, hiszen nagyobb a befektetés, így a kockázat is. Ilyenkor érdemes csak igazán hozzáértő segítségét kérni. Hasznos, ha még a tervezés idején felkeressük a helyi kertbarátok, tájékozottunk olyan szervezeteit (AFÉSZ, tsz), amelyek szervezik a kistermelést, szerződést is kötnek az áruk átvételére. A szerződéses termelők már sokoldalúan közreműködnek a kistermelésben. Jó minőségű szaporítóanyagot szállítanak,

rendszeres termelési tanácsot adnak, kedvezményesen áron juttatnak eszközöket, berendezéseket a kistermelőknek, nagyobb beruházáshoz esetleg termelési hitelt is adnak. De ami talán a legfontosabb: átveszik a szerződésben lekött árukat, így a piacozás, értékesítés gondját leveszik az amúgyis elfoglalt kistermelő válláról.
Ha már eldöntöttük, mit és mennyit termelünk, érdemes részletesebb termelési tervet területeinkről ágyasokig átgondolt rajzot készíteni. Ez nem felesleges bürokrácia. Így szereztük be idejében a szükséges anyagokat, készühetünk fel a soron levő munkákra. De ezek az előzetes tervek az évközi feljegyzésekkel együtt a további esztendőben mással nem pótolható segítséget adhatnak a sikeresebb gazdálkodáshoz.
Horváth László

KERESZTREJTVÉNY

Mesevilág

1901. december 5-én született Chicagóban Walt Disney, a rajzfilmek varázslója. 1928-ban jelent meg a filmvászon híressé vált alkotása (vízszintes 26.). A filmszalagon (vízszintes 2.). Gyermek és felnőttek egyaránt szívükbe zárták, éppúgy, mint Donald kacscát és (47. számú sor). A három kismalac már színes film volt, fülbemászó kísérőzenéje a (függőleges 1.). Disney kiváló üzletember volt más területen is. Ezt bizonyítja a bámulatosan ötletes Los Angeles-i csodapark (71. számú sor).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72

A sarokkockák betűi: N, N, A, D.
Vízszintes: 2. (Beküldendő.) 13. Meg tudja érinteni. 14. Reá betűi. 15. Könyörög. 16. Ritka férfinev. 17. Kerülj elem. 19. Vissza: alán eredetű alföldi nép. 20. FIO. 21. Energia. 22. Vissza: föld. 24. Ass jobbról balra! 25. Csermely. 26. (Beküldendő.) 28. A cinke vegyjele. 29. Névelős női és férfi becenev. 30. Átkutat. 31. Pihen. 33. Női név. 35. Norvég, spanyol és belga autók betűjele. 36. Te és ő. 37. Tessék, fogadj. 39. Mint a 33. számú sor. 41. Számosan. 42. Kivermel. 44. Hivatali helyiség. 46. Borsod megyei község. 47. (Beküldendő.) 50. Nővény. 52. Meztelen műalkotás. 54. KBS. 55. Kilogramm. 56. Kalapban van! 58. Kiesel. 61. Pálca. 62. Céda. 64. Becézett iskolák. 65. Vesztése. 66. Egyiptom fővárosa. 68. Férfinev. 70. Lakli. 71. (Beküldendő.)
Függőleges: 1. (Beküldendő.) 2. Sznál. 3. Nulla. 4. Heves megyei község. 5. Fordított határrag. 6. Fölétaszító. 7. Mint a vízszintes 21. számú sor. 8. Hozzáfogok. 9. Szemben van! 10. Evszak. 11. Madárriasztó szó. 12. A menyegző. 17. Női név. 18. Község Brassó mellett. 21. Nem oda. 23. Sütemény. 26. Névelős vadász. 27. Szárguldas. 32. Román pénz. 34. Juttatok. 36. Eszme. 38. Tisztességtelen haszon. 39. Vajkészítés mellékterméke (—). 40. Tromf. 42. Pulóvert készít. 44. Ezen a helyen szintén. 45. Pókféle elősködök. 48. Veszprém megyei község. 49. Az Operaház építője. 51. Igazi néven, másképpen. 53. Salvador... 53. Idő előtt. 57. Amelyet 59... piros, tűzpiros. 60. Kúszónövény. 61. Gyapotkötet. 63. Fordított időmérő. 65. Ébred. 67. Kisállatok szállása. 68. ÉD. 69. Tagadószó. 70. MY.
Beküldési határidő: március 1.
G. Gy.

OTT

Egy ing...
Kedvelt, jól kihat darabja ruhatárunk örökzöld ingblúz. Idő után — mi tá már unjuk. Néhány ötlet segítségével keppén felújíthatjuk.
1. A régi gallért. Megfelelő anyagból organza stb.) pl gallért készítsük, méterben kapható, himzett pántra dolgozzuk.

A tavaszi divat hoznak a különféle, díszítő tartozékok a vállon vagy a hordható táskák. Foltok a kalap, a sarfülbevaló, kitűző-dígyöngysor egyaránt.

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

bélyeg és levelezőlap esetében ez nem következhet be. Tehát a kívánt célt nem érjük el.

HASZNÁLJUK KI

A Magyar Posta téli szabadságot ad a filatelistáknak. Az év első két hónapjában egyetlen bélyeg jelenik meg. Ennek következtében több idő jut az album átnézésére, rendezésére. Szemünkbe ötlenek a már feledett apróbb-nagyobb hiányok, amelyek pótlásával ilyenkor célszerű foglalkozni. Vizsgáljuk át készletünket a gyűjtési eszközökből, album, ragasztó stb. sohasem lehet elég. Akkor egészítsük ki kelléktárunkat, amikor bélyegre nem kell költeni. Most kell felkészíteni bemutatásra gyűjteményünket, mert a kiállítási lapok színvonalas feldolgozása sok időt igényel.

ÚJDONSÁGOK

1788-ban fegyenceket szállító vitorlások képe ma a földrésznyi Ausztrália születésnapját köszönti. A hajókat összefüggően nyomtatott két darab 27 centes címlet ábrázolja.

Norvégia új sorozata az ottani kutyafajtából három mutat be.

Az energiahány mindent fokozza a tömegközlekedés jelentőségét. Ezért díszíti Belgium új sorozatát villamos, trolis és sínben járó busz képe.

Mindenki érdekében fokozzuk az exportot — ezt a világszerte divatos jelszót hirdeti Portugália 10 escudo névértékű címlete.

Vatikan postája az idén hat sorozatot szándékozik kiadni. Ezek közül három az egyházi állam múkincselnek New Yorkban, Chicagóban és San Franciscóban történő bemutatásának szentelnek.

150 éve született Johannes Brahms. A jubileumra az NDK blokkja bemutatja a zeneszerző arcképét és szerzeményének kézirátát.

Tojásé

Töltött to

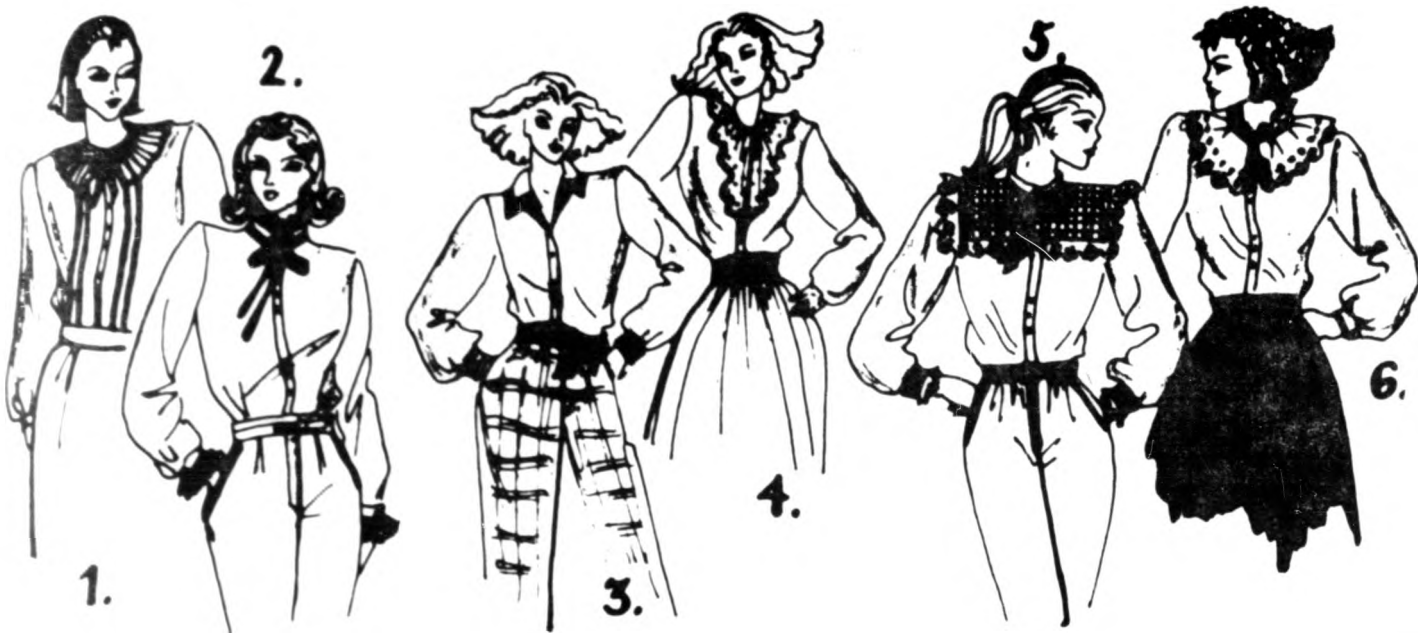
Hozzávalók (4 személyre): 4 db tojás, 4 db reszelt sajt, 1 db szin, szerezsendő, petrezselyem, bors, radicsom, 18 dkg liszt, 2 tojás fehérje, morzsa.

10 dkg lisztből, és 2 tojás sárgájával tejjel, kevés sóval készítünk, és zsírban sütjük. A tojáslepet a következők szerint készítjük.

Főtt tojás

Hozzávalók (4 személyre): 8 tojás, 4 dkg liszt, 2,5 dl tej, 1 db húsvetés (bó) só, bors, 4 db petrezselyem. A tojásokat 7 percre legyen teljesen főzve. Közben a vajot felolvasztjuk, a lisztet belekeverjük.

Egy ingblúz hat változata

Kedvelt, jól használható darabja ruháruknak az egyszerű ingblúz. Am egy idő után — mi tagadás — már unjuk. Nehány egyszerű ötlet segítségével többféle népet felújíthatjuk.

1. A régi gallért lefejtjük. Megfelelő anyagból (selyem, organza stb.) pliszírozott gallert készítünk, amelyet méterben kapható, keskeny himzett pantra dolgozunk rá.

Ebből a himzett pántból — a gomboláspánttal párhuzamosan — két-két sort varrhatunk a blúz elejére is.

2. A gallérból keskeny kis állógallért szabunk, szélére húzott, keskeny csipkédrot varrunk, csakúgy, mint a kézelő szélére. Elöl a gallért fekete bársonyszalaggal kötjük meg.

3. A régi gallért kihajítjuk, és a gallér szélét himzéssel

diszítjük. Készülhet színes vagy fehér gyöngyperle fonnállal. Ugyanígy hímizzük ki a kézelőt is.

4. Kissé merev anyagból válasszunk az érdekes szabású fodros zsabóhoz kelmet. Ha a blúz egyszínű, a szabó lehet mintás: pöttyös, virágos.

5. A nagy négyszögletes gallért keskeny álló pantra dolgozunk rá, szalaggal köt-

juk meg. Szélére méterben kapható fehér, slingelt himzett csipke kerül. Hasonlóképpen készülő a kézelő hozza.

6. A vállra boruló húzott batiztgallér szélét fehér laposhímzés és slingelés díszíti. Keskeny fekete bársonyszalag fogja körbe, elől csomóra kötve.

B. K.

Tavaszi kiegészítők

A tavaszi divatba új szintet hoznak a különféle kiegészítő, díszítő tartozékok, például a vállon vagy a nyakban hordható táskák. Fontos tartozékok a kalap, a sapka is. A fülbevaló, kitzó-díszítő vagy gyöngysor egyaránt kiemeli

az egyszerű ruhát vagy pulóvert.

Rajzainkon néhány új ötletet mutatunk be, melyek kora tavasszal és hűvösebb nyári időben is felhasználhatók.

1. A gallér oldalgombolás és a duplasoros gombolás a derékon régi aszimmetrikus ruhából is kialakítható. Az ujjra könyökön felül végződik, szögletes bevarrással. A frizura újból rövid.

- Elegáns selyemblúz fodrossal, szegővel és raglán ujjakkal. Diolen selyemből vagy batiztból készíthet. Ha eddig nem volt csipke rajta, íme, most ajánljuk rátétként (az ügyes kezek hímézhetik is). Kétszínű öv hangsúlyozza a karcsú derekat.
- A pici nyúlzörkalap és a megkötött stóla-sál azonos színű is lehet. Szürke kosztümhöz pirosat, sárgát vagy fehéret válasszunk.
- Szalmából készült zsirárdi kalap. A hosszú, lányszerű fülbevaló és a gallér alatt megkötött saját anyagból való csokornyakkendő feltűnően elegáns.
- Bőröv, elől a szokványos csat helyett brosstüvel díszítve.
- Szolid, elegáns, négyzet alakú retikül, a fogója hosszabbra nyitható.
- A vállig érő sima frizura elbírja a svájcisapka-szerű színes baretet is.
- Téglaalap alakú, bőrből vagy imitációból készült táskák. A fogója szabályozható, és így vállra is akasztható.

Nádor Vera

Az apa kezét fogva

Anyai kiváltság?

Magyarországon évek óta emelkedik a válások száma. 1960-ban százötvenezer elvált család volt, 1980-ban 400 ezer. A hatvanas években 100 házasságra 20 válás jutott. A hetvenes években 100 házasságra 25 válás jutott, 1980-ban pedig 35.

Ez azt jelenti, hogy száz megkötött házasságra durván egyharmad bontás jut. Szociológusok csapata elemzi ennek az okait, amelyek igen szerteágazóak. Nehány dolog azonban mélyebb vizsgálódás nélkül is feltűnő. Feltűnő például az, hogy a válóperek kétharmadát nők kezdeményezik. Feltűnő az is, hogy a válókeresetet rendszerint akkor adják be tömegesen, amikor felépül a kikoplalt családi ház, amikor megjön az évek óta áhított tanácskiutalás. Feltűnő, hogy túl sokan válnak el igen rövid együttélés után.

Mostanában a házasságkötésekkor nem az a jelszó, hogy jóban-rosszban együtt, hanem az, hogy ha nem megy, legfeljebb elválunk. A válópereknek nincs igazi tétjük, amíg nincs lakás, és nincsenek gyerekek. Evente azonban mintegy harmincezer „válási árva” kerül csonka családba. A válóper akkor lesz igazán ügy és kényes menő harc, amikor vagyon van és gyerek, s a bíróságnak a gyerekek elhelyezésében döntenie kell.

A bírósági gyakorlatban sokáig az volt az alapállás, hogy a gyermeknek elsősorban anyai szeretetre van szüksége. Ezért a gyermekelhelyezési pereknél a nők elve előnyben voltak. Mind-egy volt, hogy csalta a férjét, elhagyta, ő volt a házasságban a türelmetlen és állhatatlan, rendszerint megkapta a gyereket. És természetesen vele együtt a lakást. Cinikus jelszóvá vált a nők között: „Válj el. A gyerek ugyanis a tied. És aki a gyereket, azé a lakás.”

Igen, övé a lakás, a férfi pedig a húsz- (vagy negyven-) százalékos gyermek-tartási kötelezettség, és a kététhetente vasárnapi látogatás.

Az ilyen apa lelkiileg teljesen elszigetelődik a gyerektől, nevelésébe és pályaválasztásába nem szólhat bele, pusztán mint vasárnapi apuka és középszíntű egyed létezik. Csak kötelességei vannak a gyerekekkel szemben, jogai a végtelenségig korlátozottak. A közös lakást elhagyó, gyerektartásra kötelezett férfiak anyagilag igen hátrányos helyzetbe kerülnek, morálisan pedig bizonytalan egzisztenciákká válnak.

Míg a bírósági irányelvek kulturált válásokról álmodoznak, addig a valós élet a legviszátaszitóbb válóperi hercehurcákat produkálja. Rendszerint az nyer, akinek jobb idegei és „jobb” szomszédasszonyai vannak. Az iszákosságot a legkönnyebb bizonyítani, a brutalitásra

Seszták Ágnes

Tojásételek

Töltött tojáslepény

Hozzávalók (4 személyre): 4 db tojáslepény, 20 dkg reszelt sajt, 1,5 dl tejszín, szerezcsendió, 1 csomag Petrezselyem, bors, 2 db paradicsom, 18 dkg főtt sonka, liszt, 2 tojás fehérje, zsemlemorzsa.

10 dkg lisztből, 2 tojásból és 2 tojás sárgájából 1,5 dl tejjel, kevés sóval keveréket készítünk, és zsiradékon kisütjük. A tojáslepényt azután a következők szerint töltjük:

A reszelt sajtot a tejszínnel elkeverjük. A tojáslepényre egy szelet sonkát, paradicsomszeleteket és sajtkrémet teszünk. Petrezselymet szószal felváltva egy szelet sonkát teszünk. A tojáslepény szélét tojásfehérjével beltől megkenjük. Majd, mint a palacsintát, összegöngyöljük, kívülről is megkenjük tojásfehérjével és zsemlemorzsa forgatjuk. Kevés zsiradékban kisütjük. Vegyes salátával tálaljuk.

Főtt tojás szószban

Hozzávalók (4 személyre): 8 tojás, 4 dkg vaj, 4 dkg liszt, 2,5 dl tej, 2,5 dl világos húsleves (leveskockából) só, bors, 4 evőkanál tej, petrezselyem, snidling.

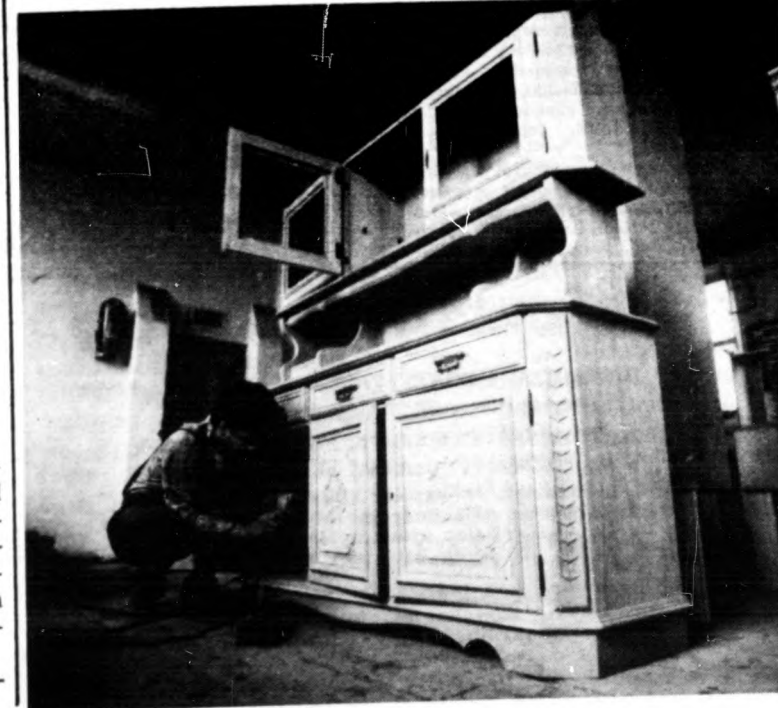
A tojásokat 7 percig főzzük (ne legyen teljesen kemény). Közben a vajat felforrósítjuk, a lisztet beletesszük, be-

leöntjük a tejet és a húsleveset. 8 percig főzzük, majd sózzuk, borsozzuk, petrezselyemmel és snidlinggel megfűszerezzük. A tojásokat lehűtjük, meghámozzuk, egy tábla fel, petrezselyem, snidling, tesszük és a szósszal leöntjük.

Burgonyapürét adunk mellé kórtésnek.

Rusztikus bútorok exportra Pécsről

A pécsi Faipari Szövetkezet 80 millió forint értékben exportált bútorokat az idén. Az első exportprogram egy rusztikus, faragott díszítéssel ellátott bútorcsalád készítése 31 millió forint értékben. Ennek első darabjait, a háromajtós konyhai szekrényeket a napokban szállítják az NSZK-ba.

Miért rejtőzik napközben az erdőben a bagoly?

(Japán mese)

Réges-régen a bagoly festő volt. A madarak mind vele festették a ruháikat. Jó festő volt a bagoly, a madarak tollait ezerszínű gyönyörű színre festette, épp amilyenre akarták. Mindenki elégedett volt vele, csak a holló vetette meg a bagoly festőtudományát, és dicsekedett fűnek-fának az ő fehér tollzatával. De egy nap mégis megunt a fehér tollakat, és elrepült a bagolyhoz.

— No — mondta neki —, befesthetnéd az én öltözetemet is, de csak olyan színre, amilyen a világon senkinek sincs! Soká fontolgatta a bagoly, milyen színűre is fesse a piperkőc holló tollait. Végül is a fekete mellett döntött, és azt mondta: — Most hát olyan színű lettem, amilyen színű nincs még egy a világon.

Amikor meglátta a holló, hogy olyan fekete lett a ruhája, mintha a kéményből húzták volna ki, magán kívül volt a dühtől. De mit tehetett? Nem volt másik öltözéke! Ugy kellett viselnie, amilyen volt. Ettől kezdve a hollók éjfékekként meg a bagolyt, a festőnek mai napig nem bocsátottak meg. Ha bárhol megpillantják, nekiesnek, szidják, legszivebben halálra csipdesnek. Ezért rejtőzik egész nap az erdő mélyén a bagoly, és csak éjszaka indul vadászni, amikor a hollók, és mind a többi madár is, mélyen alszanak.

Mezey Katalin fordítása

HÉT VÉGI AJÁNLATUNK

Farsangi vásárfia

Február 19-én és 20-án, szombaton és vasárnap nagyszabású kirakodóvásár és színes farsangi program várja Debrecenben a Kőlcsey Művelődési Központ látogatóit. Felöltöttek és gyerekek mindkét nap vásárolhatnak a táncteremben és az előcsarnokban felállított vásáros pultoknál, ahol különböző bőrtárgyak, fa-, üveg-, ezüst- és kerámiaárukkal, ékszerrel várják őket a vásárolók, valamint lakásfelújítási tárgyak készítői kínálják majd áruikat.

Szombaton délelőtt 10 órától farsangi játszóházat rendeznek a gyermekközvetben, ahol farsangi maszk- és bábkészítést tanulhatnak a gyerekek. Fél tizenegykor a Délibáb együttes mutatja be műsorát a táncteremben, 11 órától pedig a Hugó, a vízi-

lő című rajzfilmet vetítik a bábszínházban. 14 órától Nagy Imre parádiáműsorát tekinthetik meg Kacagó mozgalom címmel, 15 órától pedig a Csokonai Színház művészei, Horányi László és Danielly Zsolt mutatják be zenés műsorukat.

Február 20-án, vasárnap ugyancsak 10 órától áll a vásár a művelődési központban. Az előcsarnokban maszk- és bábkészítést tanítják a gyerekeket Balázs Istvánné iparművész, fél tizenegytől pedig a Ludas Matyi rajzfilmet vetítik a bábszínházban. 11 órától az Alföld gyermekszínház, délután fél háromtól Szabó Viola és Sziki Károly mutatja be vidám műsorát. 16 óra 30 perces kezdettel tombolahúzással zárul a vásári program.

Előkészítő tanfolyam szakmunkások különböző vizsgájára

A 130/1966. számú MM-rendeletnek megfelelően a szakmunkásképző intézetekben, egészségügyi szakiskolákban, gyors- és gépíró iskolákban végzettségük, hogy különböző vizsgák tegyék a dolgozók gimnáziuma első osztályából.

A debreceni Dolgozók Gimnáziuma március 1-től előkészítő tanfolyamot indít, a résztvevők különböző vizsgát tehetnek június első hetében. Az előkészítő tan-

folyamra jelentkezhetnek a szakmunkásképző intézetek jelenleg harmadéves tanulói is, de ők csak az oklevél megszerzése után, augusztusban vizsgázhatnak.

A tanfolyam önköltséges. Jelentkezni a Dolgozók Gimnáziumának irodájában, Tóth Árpád utca 3. szám alatt lehet, hétfőtől péntekig mindennap 9-től 16 óráig. A jelentkezők szakmunkás-oklevélüket vigyék magukkal.

Egészségügyi hét

Február 21-től 25-ig, mindennap 16.30-kor, egészségügyi hetet rendez a debreceni 15-ös és 16-os számú felnőttkörzet vöröskeresztes szervezete és a megyei egészségnevelési osztály. Ilyen jellegű egészségügyi hetet Debrecen orvosi körzetében első ízben rendeznek, emiatt a szervezők gondot fordítottak

arra, hogy a szakmai témakörök legjobb ismerői tartásúak az orvosi előadásokat. A foglalkozásokkal párhuzamosan az Elemiszter-kiskereskedelmi Vállalat, a Konzervgyár és a Tejipari Vállalat termékbemutatót és kóstolókat tart. A foglalkozások helye: kerektelepi pártszervezet kultúrterme (Lomnic utca).

FARSANGI ZENE ÉS TÁNC. Balmazújvárosban a Veres Péter Művelődési Házban február 20-án, vasárnap délután 4 órakor a Debreceni Népi Együttes és a balmazújvárosi fúvószenekar ad műsort.

FÁZUNK MEG? Egy ideig igen. A meteorológiai előrejelzés szerint jövő hét közepén talán enyhébbre fordul az idő. Hűvösebbre akkor is a dunántúli részeket számítanak.

ÁLLATORVOSI ÜGYELET. Debrecenben február 20-án, vasárnap reggel 6 órától hétfőn reggel 6 óráig dr. Nagy László (Debrecen, Huszár Gál utca 15., telefon: 11-397) az ügyeletes állatorvos.

Hajdani traktoristák figyelmébe

Egykori traktoristalányoktól készített dokumentumfilmet a Magyar Televízió pécsi körzeti stúdiója. A film elkészítéséhez az ország minden részéről kaptak segítséget. Ez az érdeklődés adta az ötletet, hogy a Baranya megyei Tanács mezőgazdasági osztályával, valamint az újpeterdi termelőszövetkezettel közösen megrendezzék azoknak a nőknek a találkozását, akik 1948-tól 1952-53-ig traktoroztak.

KI MIT TUD? A hajdú-böszörményi művelődési házban február 19-én este 7 órakor tartják, Hajdúszoboszló, Hajdúnánás és Hajdúböszörmény versenyjórésze a területi döntőt.

MOZI • SZÍNHÁZ • TV

MOZI
A bányám öccse minden pénzt megér (csah). Apolló n. 10. n. 12. Meteor 3. n. 6. Eper és vér (amerikai). Művész 5. f. 8. A 34-es gyors (szovjet katasztrófafilm). Apolló 4. 6. 8. Vig n. 10. n. 12. A kifacsart ember (brazili). Meteor n. 8. Sértes (magyar). Apolló hn. 2. Vig 2. hn. 4. 6. Fekete paripa (amerikai). Híradó f. 10. hn. 8. Félelem a város felett (francia). Vig n. 9. Háza a sziklák alatt (magyar). Híradó f. 12. hn. 2. hn. 4. hn. 6. A hét mesterlövész (amerikai). Delta f. 6. Seriff és az idegenek (olasz). Meteor mese 3. n. 6. A szabadság fantomja (francia). Vig kamara f. 5. f. 7. Diszko plusz film a Kőlcsey Ferenc Művelődési Központ táncteremben 18-22 óráig.

SZÍNHÁZ
Február 22-től 24-ig:
Csokonai: Kedd, 7 óra: Lear király - Szilgkuti-b.; Szerda, 7 óra: Faust - Fán-csy-b.

Tikverőzés Mohán

Az egyik legérdekesebb farsangi népszokást, a tikverőzést február 15-én tartották meg a Fejér megyei Mohán. A téltemető ünnepség alkalomával a falu fiataljai maskarába öltözve járták a házakat, ahol megvendégelték

őket. A vendéglátás fejében a háziakat, de még az arra járókat is - a fotóriportereket sem kímélve - bekenték korrommal.
(Fotó: MTI - Benkő Imre felvétele - KS)

Macskamusical

Érdekesnek ígérkező bemutatónál áll a Debreceni Színház Stúdió: az amatőr csoport Macskamusical címmel, zenés változatban viszi közönség elé Szekerny László romániai magyar író Trón alatt a király című darabját. A szerző 1935-ben Kolozsváron született, 1966 óta a marosvásárhelyi Új Élet folyóirat szerkesztőségében dolgozik. Ezt a darabját nagy sikerrel játszotta a marosvásárhelyi és a nagyváradi színház, s musicalváltozatának bemutatásával a debreceni stúdió első kísérletét teszi arra, hogy repertoárját táncos-zenés előadásokkal bővítsen.

A játék zenéjét és a verszövegeket Csoma Judit szerzte, a hangszerelést és a hangfelvételt a Panta Rhei együttes készítette. A népszerű előadást mozgató musicalt Pinczés István rendezte, s a Kőlcsey Művelődési Központ színháztermében február 20-án 10.30-kor, 28-án 15-kor, március 6-án 10.30-kor és 14-én 15-kor láthatja a közönség.

Menetrend-változás

A MÁV Vezérgazgatósága közli, hogy a Budapest-Székesfehérvár közötti vonalszakasz, valamint Budapest-Kelenföld átépítése miatt - február 28-tól, hétfőtől kezdve, május 28-ig, szombattól - jelentős menetrend-módosítások lesznek. Összesen 105 személyszállító vonat menetrendje változik meg, ebből 17 a hegyeshalmi, 66 a székesfehérvári és 22 a pusz-

taszabolcsi vonalon. Közülük 23 Kelenföldön fordul meg, egyes gyors- és távolsági személyvonatok kerülő útvonalon közlekednek, több vonat pedig korlátozott menetrend szerint jár.
A változásokat a hivatalos menetrend február 24-én kibocsátandó 3. számú pótléka tartalmazza, melyet díjmentesen bocsátanak az utazóközönség rendelkezésére.

ULTIKEDVELŐK FIGYELMÉBE. A Lublin éttrem emeleti helyiségében február 19-én este fél 9-től utlibajnoksgot rendeznek. Nevezés a helyszínen.

KÖNYVEK, FÉLÁRON. A hajdúszoboszlói könyvesboltban március 5-ig számos könyvet féláron vásárolhatunk.

KERTBARÁTOKNAK. Leninvárosi és derecskei résztvevőkkel zajlik február 19-én, ma délelőtt 9 órától a derecskei művelődési központban a kertbarátok tagjainak találkozója.

HÍREK

HÍRSZERKESZTŐ: JUHANI NAGY JÁNOS - TEL: 12-144

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS AZ ORSZÁG TERÜLETÉN SZOMBAT ESTIG: Változóan felhős idő várható szórvaonyosan gyenge havazással, hózápporral. A gyakran erős, időnként viharos északi szél szombatra mérséklődik, de élénk széllesek továbbra is lesznek. A várható legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet -5 és -10, a legmagasabb nappali hőmérséklet szombaton -3 és 2 fok között alakul. (MTI)

1983. FEBRUÁR 19., SZOMBAT
ZSUZSANNA NAPJA
A nap két 6.44 - nyugszik 17.13 órakor (Debreceni adatok: 6.34 és 17.02 óra)

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Ötszázöt évvel ezelőtt, 1471. február 19-én született, és 76 éves korában, 1543. májusában hunyt el Nikolaus Kopernikus - eredeti nevén Mikolaj Kopernik lengyel csillagász, a matematika és a fizika tudományának jelentős kutatója.
Az ókori ember számára a Föld a világ közepe, legjelentősebb része volt, s e körül keringett minden égitest; a kereszténység tovább erősítette ezt a világméretet. Az újkor hajnalán azonban a tengeri keréskedelemből fejlődött és a felfedező utazások miatt is egyre szélesebb lett a pontos tengeri helymeghatározás, s nem véletlen, hogy ebben a korban született meg a forradalmi elmélet: a Föld saját tengelye körüli forgása és Nap körüli keringése okozza a látványos bonyolult bolygópályákat. Mindez lényegesen leegyszerűsödött, ha az égi mozgások központját a Földről a Napba helyezték. A merész s a nagyhatalmú egyház hivatalos álláspontját ellenlétes tantsáppan egy egyházi ember, Kopernikus lengyel kanonok fejtegette ki De revolutionibus orbium coelestium (Az égi szférák forgásáról) című munkájában.
Jól megsejtve Galileo Galilei és Giordano Bruno tragikus sorsát, csak élete végén adta ki művét; annak első példányát - a hagyomány szerint - éppen halálos ágyán vehette kezébe. A heliocentrikus, vagyis Napközpontú világméret azóta régen természettudományos világméretűnk egyik alappillére lett.

SZÍNHÁZ. A február 17-én elmaradt Lear király előadást április 14-én tartják meg. A jegyek érvényesek.

VÁSÁROZÓKNAK. Ma, február 19-én mindössze egy helyen, Mohácson tartanak országos állat- és kirakodóvásárt, s vasárnap is csupán három helyen: Tápószentmártonban, Tiszakécskén és Zagyvarékasán. Az autók iránt érdeklődők Debrecenben és Nyíregyházán számíthatnak (könyven elérhető) autósávára.

BESZÉLGETÉS A KÉPZŐMŰVÉSZETRŐL. A fiatal házaspár otthona klubjában, a debreceni Kartács utcán február 21-én délután fél 6-kor Pálfi Dénes rajztanár beszélget Bogdándi Györggyel és Tamus Istvánnal a klubban kiállított képeikről.

KEREKASZTAL-KONFERENCIA. Február 21-én, hétfőn este 7 órakor az ökológiai kutatásokról rendeznek kerekasztal-konferenciát a Debreceni Akadémiai Bizottság székházában az orvostudományi egyetem tudományos bizottsága, valamint a DAB orvosi és biológiai szakbizottsága szervezésében.

A lottó nyerőszámai: 3, 10, 50, 60, 63

KIFIZETTÉK A LOTTÓ FŐNYEREMÉNYT. Szerdán az OTP III. kerületi fiókjában kifizették az 5. heti lottó-főnyereményt. Az 5 találatra járó 1 858 400 forintot egy óbudai nyugdíjas házaspár nyerte. A pénz nagyobb részét gyermekeikre költik, a többi takarékbetétben helyezték el. (MTI)

HALÁLOS BALESET. Nyírbrányi belterületén Fűrő Sándor 32 éves nehézsúlyú kezelő helyi lakos személygépkocsijával elütötte a kezeikkel nyílt kiállítást február 21-én, hétfőn délután 6 órakor a hajdúszoboszlói művelődési központ kiállított termében. A tárlat március 5-ig tekinthető meg.

HANGVERSENY. A debreceni MÁV Filharmonikusok Zenekara Szabó László vezényletével, Dráfi Kálmán (zongora) közreműködésével február 21-én, hétfőn este fél 8-kor ad hangversenyt az Aranybika Bartók termében.

Rajtvényfejtők figyelmébe!

A Napló 1983. február 5-i számában megjelent keresztrejtvény helytudomegyezése: „Ami jót kezdél, jól folytatod, vissza ne báluml; a gyakran pihenő dolga pihenni szokott.”
50-forintos könyvtalányt nyertek: Zagyva Istvánné Debrecen, Klapáda u. 6.; Nagy Józsefné Debrecen, Tanács u. 8.; Varga Antalné Debrecen, Hortobágyi út 2/A.; Hárshegyi Zoltán Debrecen, Tanácskörtársaság útja 49.; Szőke Márta Debrecen, Csapó u. 26.; Aknay Jánosné Debrecen, Hajnal u. 6.; Csikós Andrea Püspökládányi, Hősök tere 2.; Gombos Pál Nyíregyháza, Kossuth u. 70.; Szendi József Sárán, Petőfi u. 83.; Kóvér Katalin Hatvan, Április 4. u. 9.

KÖZLEMÉNY

Ertesztjük a lakosságot, hogy vízvezeték-építési munkák miatt a Gyűrű, Zólyom, Apafája és Golyó utcákban a forgalom részleges útlezárás miatt 1983. február 20-tól március 20-ig szüntetik meg a munkálatok szüneteltetését. Debreceni Vízmű és Gyógyvízfűtő Vállalat (x)

ZÁRSZÓ Nádudvari V

Annak a szorgalmának, sokirányú tésnek és kezdeményesnek az elmúlt esztendő végén a nádudros Csillag Termelőszövetben, meglelt az nye.

Erről adott számot a bator megtartott adási küldöttgyűlése István, a Vörö, Csillag Termelőszövetkezett elnök mint húszezer közös gazdaság területé tavaly elérte a milliárd forintot, a gük pedig 492 millió. Az egyes ágazatok se során szőlő az növekedéséről. Búza napraforgóból 2,5. ből több mint tíz, ebből hatvankét tonna ronkenti átlagot talbe. Tovább folytatt megelőző esztendőktott munkát, amely nyege, hogy a nagylátalmány részere ges tömegtakarmágyobbik felét a H

Bárándi Új

Fennállása óta eredményesebb éve bárándi Új Élet Tevetkezett. Az 1982-17,6 millió forintos ség mintegy másfél előző évinek. Ez adott arra is, hogy kezdetben mintegy 100 kiegyezítő bizottságnak, valahogy 3 millió forint sági alapot képezz.
Papp László tsz. zárszámadási karról is számot adáságnak, hogy a pénzügyi eredmény termelőszövetkezettani tudta a követterméséig a szűkskarmánymennyiség nagyon is fontos atendő szempontjáb.
Az eredmény elrendkívül kedvező

Gazda az ATO

A Magyar T Akadémia Aton Intézetének vezetvállalkozások sz lehetőségeiről szötek megjelenésekdolták, hogy azot a termelővállalatintézetek dolgozó számára is alkaltarra, hogy több hozzájáruljanak külső, ipari me nek teljesítéséért már az első hónapokban azokat a feltételek betartása mogatják a váleműek társulási lati (intézeti) gakközösségek for

Mik voltak ezek? Az például munkaközösség gi körébe olya tartozzanak, amintézet csak szűtással rendelkeztak az emberi pontjaira is: a munká ideje ner